"PROLETAREC" JE DELAVSKI LIST ZA misleče čitatelje.

PROLETAREC

DRUGI NAJSTAREJŠI jugoslovanski socialistični list.

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P — GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NO.—ŠT. 1218. Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879. CHICAGO, ILL., 15. JANUARJA (JANUARY 15,) 1931. Published weekly at 3639 W. 26th St. LETO—VOL. XXVI.

OBRAT INDUSTRIJE SE NAGLO VEČA--V ČASOPISJU

STOTISOČE ZNOVA VPOSLJENIH, OSTALI DOBE DELO PRIHODNJE MESECE, POROČAJO DNEVNIKI

Rdeči križ pomaga gladnim farmarjem v Arkansasu, ki so z drastično akcijo opozorili na svojo bedo

Človek simpatizira s prizadevanji kapitalističnega časopisja, ki skuša s tolažečimi in optimističnimi vestmi ter članki ustvariti med ljudstvom mišljenje, da krize ni več, da je prosperiteta spet na pragu in da trgovina cvete kot še nobenkrat po polomu na newyorški borzi v poletju 1929.

Takoj prvi teden v januarju so začeli metropolitanski dnevniki priobčevati vesti, kako je v Detroitu bilo pozvanih na delo 35,000 delavcev, in kako bodo nadaljne tisoče zaposlili v kratkem. V Chicagu so samo železniške delavnice zopet vposlile nad 7,000 delavcev, pa tudi druge tovarne večajo obrat. In isto je v Clevelandu, Philadelphiji, Pittsburghu itd. Brezposelnost bo torej kmalu izginila.

Toda koliko je resnice na optimističnih vesteh o povečanem obratu industrije?

V Chicagu npr. so meseca decembra železniške delavnice odslovile kakih 10,000 delavcev. Po novem letu so jih nekaj tisoč vzeli nazaj, toda večinoma delajo le po dva do tri dni na teden. Isto je bilo drugod. Koncem decembra so kompanije odslovile, kot delajo običajno tudi v "dobrih časih", tisoče delavcev, od katerih jih jemljejo polagoma nekaj nazaj.

Vsi želimo, da se brezposelnim čimprej odpomore, zato baš socialisti že od nekdaj pritiskajo na vlado, da naj bo na take krize pripravljena s potrebnimi fondi ,katere bi porabila za javne gradnje, namesto, da se kongres prička celo leto z administracijo, predno se bo sploh začel porabljati kak denar v namenu omiliti brezposelnost. Administracija in kongres sta že toliko "napredovala" v načrtih za javne gradnje, da bodo začeli s to ali ono na pomlad, nekaj v poletju, največ pa menda šele proti jeseni. Medtem so tudi občine in posamezne države pripravljajo s počasno brzino, da prikličejo blagostanje z javnimi deli. Ljudstvu je treba vrniti mnogo milijonov, kajti brez denarja nima nakupne moči, in če ne kupuje, nima industrija in trgovina komu prodajati.

Medtem ko časopisje prinaša upa polne vesti o najemanju delavcev, se razne pomožne organizacije mučijo z zbiranjem sredstev, s katerimi skušajo vsaj deloma odpraviti glad med množico brezposelnih. Pomožni odbori se pritožujejo, da so ljudje, ki imajo denar, trdosrčni in neradi dajo. Čikaška Tribuna, ki je izrazito kapitalistično glasilo, svari bogataše, naj malo bolj odpro svojo listnico, "kajti visoki prispevki v pomožne fonde so zavarovalnina proti boljševizmu . . ."

Ne samo brezposelne delavce, tudi gotova farmarska okrožja davi glad. Zadnje dneve časopisje mnogo piše o bedi med farmarji v Arkansasu. Dasi jim pomaga Ameriški Rdeči križ deloma že od avgusta lansko leto, je bila pomoč nezadostna in farmarji so začeli celo z demonstracijami. Šli so skupno v trgovine in rekli: Poskrbite nam živila s pomočjo pomožne akcije, drugače si jih vzamemo sami. In Rdeči križ je takoj postal aktivnejši. Zdaj podpira v Arkansasu 21,000 farmarskih familij, toda predno bo zime konec, bo moral oskrbovati s hrano najmanj 50,000 družin, kar pomeni 250,000 ljudi. V Arkansasu je od 1. novembra bankrotiralo 150 bank, med njimi nekaj velikih finančnih zavodov, ki so se zdeli ljudem nerazrušljivi. Ti polomi so vzeli farmarjem dohod do njihovih prihrankov iz prejšnjih let, vsled česar je postala kriza občutnejša. Oblast navaja za glavni vzrok propadanja farmarjev v Arkansasu lansko sušo, ki je ponekod uničila dve tretjini pridelka. Tudi v Kentuckyju so farmarji v mizernih razmerah, in več ali manj so prizadeti v ostalih državah.

Zanimivo je, da imajo ameriške pomožne akcije vse pečat miloščine. Delavec, ki hoče jesti, mora v vrsto, če pa ima družino, mora prosjačiti okrog dobrodelnih družb, da mu pošljejo nekoliko hrane na dom za ženo in otroke. V Angliji, kjer je brezposelnost dolgotrajna in dežela v večji ekonomski krizi, nimajo "krušnih vrst", kajti delavci dobe podporo od države ne kot miloščino, pač pa kot nekaj, kar jim je družba dolžna dati.

V KORIST vsakemu delavcu je, da čita "PROLETARCA"

Razlika med roparji tu in na Kitajskem

Roparji niso ne ameriška ne kitajska posebnost, so pa med njimi razlike v načinih. Ropar na Kitajskem navadno svojo žrtev ubije. Dne 27. dec. so kitajski roparji napadli potniški vlak, ki vozi med Peipingom in Mukdenom. Osemdeset potnikov so ubili in dvajset so jih ugrabili ter odvedli v skrivišča, da so zanje zahtevali odkupnine. Tudi taki slučaji dokazujejo, da so življenja na Kitajskem še bolj poceni kakor v Zed. državah.

NADE, KI SE URESNIČIJO V BODOČNOSTI

Danes morate plačati vse: luč, kurjavo in pogonsko silo. V bodočnosti bo vse to prosto — prav tako kakor zrak — pravi 73-letni Chauncey J. Britten, ki se peča z iznajdbami na polju elektrotehnike. Sedaj se prizadeva patentirati svojo skrivnost, oziroma iznajdbo, s katero dobiva elektriko iz zraka brez pomoči generatorjev in motorjev. Rad bi si zavaroval svojo iznajdbo predno se je polasti kaka bogata kompanija, ki ima na razpolago stotine milijonov dolarjev, in stari Britten bi bil napram nji brez moči, ker ne bi imel denarja, da dokaže, da je res njegova. Že dve leti ima v svojem domu električno razsvetljavo, tok zanjo pa dobiva s pomočjo svoje iznajdbe iz zraka; med tem ko drugi plačujejo elektrarnam za luč visoko tarifo, jo ima Britten zastonj. "Ravno tako jo bodo imeli v bodočnosti drugi ljudje," pravi on. Trust elektraren in podobnih utiličnih korporacij je drugega mnenja, in če si ohrani politično moč, bo treba luč in plin vseeno drago plačevati, neglede kako nizki bodo trustovi obratni stroški. Na sliki spredaj je 73-letni iznajditelj Britten, v ozadju je njegova hiša v Charlotte, Mich., na desni pa generator, s katerim dobiva iz zraka električni tok. Iz takih več ali manj posrečenih prizadevanj je razvidno, da se človeštvu v bodočnosti res obeta lahkotnejše življenje kot ga je imelo v prošlosti, toda preje je treba iztrebiti sistem, ki vsako iznajdbo izkoristi za svoj privatni profit, namesto da bi pomagala splošnosti.

NESTRANKARSKI ALDERMANI V CHICAGU NE SLUŽIJO OBČINI

V Chicagu so pred več leti odpravili volitve aldermanov po strankah. Zdaj kandidirajo vsi kot posamezniki, brez vsake strankarske označbe. Reformisti, ki so se potegovali za tak sistem, so trdili, da bo to omogočilo zmago najsposobnejšim kandidatom. Takoj po prvih volitvah so izprevideli, da so prišli v zbornico enaki tipi aldermanov kakor prej, in da so jim priborile zmago iste politične klike v republikanski in demokratski stranki, kakor v prejšnjem volilnem sistemu. Težje pa je zdaj socialističnim kandidatom, kajti če hočejo volilce poučiti o svoji pripadnosti k socialistični stranki, rabijo velika gmotna sredstva. Preje je strankarska označba na glasovnici povedala volilcem, kdo je demokrat, republikanec ali socialist, zdaj pa mora tolmačiti to kandidat sam, kar je za soc. stranko draga metoda. Demokratje in republikanci imajo za sabo močne politične mašine ter visoke kampanjske fonde, v katere prispevajo bogati butlegarji, kontraktorji, trgovci in kapitalisti.

Municipal Voters' League pravi, da so izmed 50. samo štirje aldermani v čikaški mestni zbornici, o katerih se lahko reče, da služijo ljudstvu, vsi drugi so korumpirani in na prodaj privatnim interesom. Naj bo še pojasnjeno, da tvorijo omenjeno ligo meščanski reformistični krogi, ki so nasprotni socialistom, ali resnico o koruptnosti demokratskih in republikanskih aldermanov morajo vseeno priznati.

"Nestrankarstvo" pri volitvah je samo bluf, s katerim zakrivajo kapitalistični strankarji svojo privatno politiko.

Župan Hoan o čiščenju korupcije v mestih

"Ljudstvo, ki hoče odpraviti graftarsko administracijo, se mora v ta namen politično organizirati"

Kiwanis klub v Chicagu, v katerem se zbira bogata gospoda, je povabil milwauškega župana Hoana, da mu predava, kakšne so najboljše metode za počiščenje korupcije". Hoan je sporočil, da pride, in klub je nato povabil bankirje, prominentne mestne uradnike, industrialce in veletrgovce, voditelje višjih krogov in predsednika Čikaške ter Northwestern univerze, da čujejo, kaj misli milwaški socialistični župan o Chicagu ter njeni gnilobi.

Povedal jim je marsikaj, kar jim ni bilo ljubo. Npr., dejal je, da nobeno mesto ne more biti očiščeno grafta ter graftarjev, ako se ljudstvo politično ne organizira v ta namen. Z drugimi besedami, ako se Chicago hoče otresti zločinstva in korupcije, se mora ljudstvo v ta namen organizirati v socialistični stranki.

Nadalje: "Občina, ki zanemarja ustanove, katere bi imele služiti mladini v razvedrilo, plača ta prestopek s pokvarjenimi fanti in propadlimi dekleti — vir, iz katerega črpajo nižine zločincev svoje karakterje.

Dolarski znak bi moral biti odpravljen iz javnih ustanov; uradniki bi morali služiti ljudstvu, namesto, da jim je edini cilj dolar.

"Milwaukee je bilo mesto korupcije, kakor je zdaj Chicago. Očistili smo naše mesto. Tudi Čikažani lahko pometejo svojega.

"Vaše mesto (Chicago) smrdi tako zelo, da sega njegov smrad skozi do Milwaukeeja. Čas je, da se ljudstvo v Chicagu zgane in začne odmetavati gnoj."

Gospodje, ki so ga poslušali, niso navajeni takih govorov. Ampak bili so radovedni, kako izgleda, kako govori in kako misli milwauški župan, in so ga povabili. Pojasnil je, da je koruptna administracija, ki se vleče iz leta v leto, v njihovo škodo. Ker v Milwaukeeju zločinski karteli nimajo "političnih zvez", je osebna varnost, kakor tudi varnost lastnine veliko večja kakor v Chicagu. Zato zavarovalnice računajo v Milwaukeeju samo $15.13 za vsak tisoč dolarjev zavaroalnine proti vlomom, v Chicagu pa $34.38, ali več ko še enkrat toliko. Milwauškim firmam in trgovinam v splošnem je s tem prihranjeno okrog $400,000 na leto samo na zavarovalnini proti vlomom.

Hoan se ni oziral na to, da govori bizniškemu svetu, ki ima strogo kapitalistične nazore, nego je povedal o "čiščenju" približno to, kar bi povedal, ako bi govoril na delavskem shodu.

Resnica je in ostane, da če hoče čikaško ljudstvo počistiti svoje mesto, se mora v ta namen politično organizirati v socialistični stranki, kajti republikanska in demokratska stranka sta sami potopljeni v korupciji. Njune politične mašine so aparat, ki neguje graft ,ki deva dolarski znak na prvo in najvažnejše mesto. Organizacija tatov ne misli odpraviti in ne bo odpravila tatvine.

NAPREDEK SOCIALISTIČNE STRANKE ZED. D. V PRETEKLEM LETU

V prošlem letu je socialistična stranka dobila več novih članov kot v vseh letih od 1923 naprej skupaj. Izvolila je tri nove župane in osem drugih mestnih uradnikov; devet novih poslancev v Wisconsinu, dva v Pennsylvaniji, in šerifa v milwauškem okraju. Začela je izdajati dvanajst novih listov in 12 novih mimeografiranih buletinov. Izdala je devet novih letakov, in tiskala ponovno osem prejšnjih z revidirano vsebino. Iz urada soc. stranke se je prodalo več literature kot katerokoli leto od 1920 naprej.

S svojimi akcijami je prisilila razna mesta, da so se resno zavzela za odpomoč brezposelnim. Pripravila je predloge za zavarovalninsko podporo brezposelnim, in držala je v ospredju akcijo za starostno zavarovanje.

Eksektiva soc. stranke je imela tekom leta eno sejo zapadno od Mississippi, in to prvič v njeni zgodovini, kajti doslej je zborovala največkrat na vzhodu in na osrednjem zapadu.

Pridobila je mnogo unij v sedmih državah, ki so se pri lanskih volitvah izrekle za socialistične kandidate. V 40 odstotkih kongresnih distriktov, v katerih je imela pri novemberskih volitvah svoje kandidate, je dobila več glasov, kot leta 1928 v vseh Zed. državah. Njeni glasovi so v splošnem narasli okrog sto odstotkov.

Razpečala je nad pet milijonov agitacijskih letakov. Imela je na potovanju 13 govornikov, brez onih, ki so jih imele državne in okrajne organizacije. Obdržavala je stotine shodov z zahtevo za osvoboditev Mooneyja in Billingsa.

Podvzela je izdajanje cenenih knjig o socializmu, dvajset knjižic po 5c vsaka. Soc. stranka je izrabila za širjenje svojih idej tudi radio postaje, njeni predstavniki so nastopili pred kongresno komisijo za starostno zavarovalnino, in soc. stranka je bila prva, ki je z organizirano akcijo opozorila ameriško javnost na varljive vladne metode pri štetju brezposelnih tekom lanskega ljudskega štetja.

Strankin tajnik Clarence Senior, ki je pripravil pregled o strankinem delu v prošlem letu in ga razposlal tisku, pravi, da bo letos še hitreje napredovala.

Cepanje bank ne bo še prestalo

V Garyju, Ind., je od prošle jeseni prenehalo s poslovanjem devet bank, kar je za tako mesto izredno visoko število. V mestu Indiana Harbor so v poslednjih par mesecih zaprle vrata tri banke. V Arkansasu je bankrotiralo 150 bank. V južnem Illinoisu sta 4. januarja zaprli vrata dve banki. Prizadeti vlagatelji, ki so izgubili milijone, pritiskajo na legislature in kongres, da uvedejo preiskavo ter napravijo konec temu načinu kradnje ljudskega denarja.

ZAROTA PROTI SOCIALISTOM V READINGU, PA.

Med demokratsko in republikansko stranko ni nobene razlike, kar dokazuje njuno združevanje za boj proti socialistom.

V Readingu, Pa. ,je mestna administracija zdaj popolnoma v rokah socialistov. Letos bodo občinske volitve, in kot že enkrat prej, ko so jim postali socialisti nevarni, tako se pripravljajo demokratje in republikanci tudi sedaj za skupen nastop proti socialistični listi. To ni prvi slučaj. V Readingu sta se združili že enkrat prej, ko so jima postali socialisti opasni. Enako skupnost sta pokazali svoječasno v Milwaukeeju in sploh povsod, kjer je postala socialistična stranka toliko močna, da je imela izglede za zmago. Med vojno in po vojni je oslabela ,zdaj ko spet dobiva moč ,pa se začne novo združevanje. Razlike med republikanci in demokrati itak ni. Političarji se pod njunimi imeni tepejo le za službe. Njun program je zapopaden v službovanju privatnim interesom.

DRAGO PLAČANO PROSLAVLJANJE DUCEJEVE ITALIJE

Italija pod Mussolinijem si zelo prizadeva, da postane slavna. Draga ekspedicija na severni tečaj v zrakoplovu Italia pod vodstvom generala Nobile, je bila en tak poizkus, ki pa je končal s tragedijo in vrhutega napravil ravno nasproten učinek kot so ga pričakovali Italijani. Drugi večji poskus je bil polet italijanskih zrakoplovcev v 14 vojaških letalih iz Italije v Brazilijo. Preko morja so šli iz Bolame ob afriškem obrežju Atlantika, od kjer je do Brazilije najkrajša črta. Dvanajst letal je bilo določenih za polet, par so jih imeli v rezervi. Desetim je uspelo. Pet letalcev je bilo ubitih, trije nevarno ranjeni, in štiri letala poškodovana, oziroma uničena. Italijanska vlada vzlic temu smatra ta polet za uspeh, ki v zrakoplovbi zdaj še nima primere. Ljudstvu v Italiji so najprvo sporočili o doseženem uspehu, kar je seveda povzročilo po vsi deželi veliko navdušenje. Vest o ubitih letalcih je cenzura pustila v liste šele pozneje, da ni motila navdušenja, in še ta je bila spisana tako, kakor da so ubiti dali svoja življenja za slavo Italije, in da je bilo nekaj žrtev pri tako velikem in drznem poskusu pač pričakovati.

Dasi se podvzetju ne more odrekati drznosti in tudi uspeha, je bila to za Italijo draga reklama, toda Mussolini smatra, da je bila vredna potrošenega denarja in človeških žrtev, ker je moralo vse časopisje po svetu pisati o poletu, in ker je doseženi uspeh navdušil Italijane k še večjemu patriotizmu in vztrajnosti.

Glasovi iz Našega Gibanja

Zapisnik seje eksekutive J. S. Z. dne 2. januarja 1931

Prisotni Fr. Alesh, Filip Godina, Fred A. Vider, Peter Kokotovich, Fr. Zaitz, Blaž Novak, D. J. Lotrich, Anton Garden, John Rak in Fr. Margole Odsotni: Oven, ki je v Californiji, Mary Udovich ter Angeline Zaitz, ki sta zadržani radi društvene seje, Geo. Maslach in Sava Bojanovich, ki sta na nočnem delu, in Ivan Molek.

Za predsednika seje izvoljen Alesh.

Zapisnik prejšnje seje sprejet kot predložen.

Poročilo tajnika: Med važnimi pojavi JSZ. od prošle seje je ustanovitev mladinskega socialističnega odseka v Clevelandu. Organiziran je bil na shodu 28. dec. v Slov. nar. domu, na katerem je bila glavna govornica sodružica Krasna. Pristopilo je, kot nam poročajo,, že na prvem sestanku nad dvajset članov in članic.

Zborovanje Konference vzhodnega Ohia, ki se je vršilo 28. dec. v Bridgeportu, je bilo uspešno bodisi z ozirom na udeležbo, kakor tudi na sprejete predloge in razprave. Lepo je potekla tudi slavnost petletnice kluba JSZ. v Bridgeportu 27. dec., ki je imela veliko udeležbo ter kakor poročajo primeren in v splošnem dobro izvajan spored.

Dramska predstava kluba JSZ. 21. dec. v Sheboyganu je imela obilen poset.

Napredek v članstvu v prošlem mesecu beležijo klubi št. 5, Conemaugh, Pa., št. 28, Newburgh, O. in št. 114 v Detroitu.

Povprečno število aktivnih članov je bilo na podlagi prodanih znamk v prošlih treh letih kakor sledi:

Leta 1928	651
Leta 1929	609
Leta 1930	628

V preteklem letu so napredovali posebno nekateri klubi tako v članstvu kakor v aktivnostih, JSZ. v celoti pa je od prejšnjega leta napredovala le za 19 članov. Vzrok je, da je nekaj klubov v manjših naselbinah, posebno med premogarji, prenehalo, ali pa zelo nazadovalo v številu članov, ker so se ljudje razšli za delom v druge kraje.

Izjemnih znamk, katerih so deležni brezposelni člani in stavkarji, je bilo izdanih sledeče število:

Leta 1928	1,092
Leta 1929	164
Leta 1930	251

Leta 1928 je bilo razpečanih nad tisoč izjemnih znamk največ članom premogarjem, ki so bili na dolgotrajni stavki.

Letno finančno poročilo bo podano bodoči seji.

Od Millard State banke, v kateri imamo v konvenčnem fondu $224.38 in v upravnem $447.57, smo prejeli 22. decembra prvih 20 odstotkov.

Poročilo se sprejme na znanje.

Prosvetna matica. — Lani je bilo pridruženih Prosvetni matici nad 150 organizacij. Ene so nam že decembra sporočile, da ostanejo še v nadalje v tej ustanovi, od drugih pa pričakujemo tozadevna naznanila v januarju in februarju. Prosvetna matica pošlje letos članstvu pridruženih društev socialno povest **"Taškent, kruha bogato mesto"**, ter knjigo **"Karl Marx, njegovo življenje in nauk."** Poleg teh dveh razpošlje par tisoč izvodov knjižice o slovenskem pravopisu. Skušali bomo dobiti kako primerno knjigo, ali več knjig, za angleško poslujoča društva. V dramatiki je P. M. sodelovala v preteklem mesecu z društvom na Willardu, Wis. V naš arhiv smo dobili več angleških iger, da postrežemo z njimi našim dramskim klubom ter društvom, kadar žele vprizoriti angleško predstavo.

John Rak navaja težkoče pri dobavljanju literature za angleško poslujoča društva. Glede iger upa, da bomo imeli kmalu lepo zbirko za razne slučaje in za večje predstave. Poročila iz naselbin nam pripovedujejo, da je tudi mladina postala aktivna na dramskem polju.

Poročilo prosvetnega odseka se sprejme na znanje.

Zaitz vprašuje, ali je prosvetni odbor že pripravil kak praktičen načrt za zbiranje fonda, s katerim bi omogočilo enemu ali drugemu delavskemu književniku v starem kraju, da pride sem na predavateljsko turo. Garden pravi, da še ne, in dvomi, če bi mogel odbor izdelati kaj boljšega kakor je bil njegov prvotni načrt. Pogorelec omenja, da bo odbor imel kmalu sejo in sklepal o tej ter drugih zadevah v svojem področju.

Pojavi se vprašanje, ali bi bilo boljše, da bi mladinski odseki pripadali direktno k stranki ali k JSZ. Razprave se udeleže Zaitz, Garden, Godina, Pogorelec, Aleš, Vider in Lotrich. Mnenje večine je, da je v sedanjih okoliščinah in razmerah mnogo boljše, da so mladinski odseki pod okriljem klubov JSZ. V ostalem pa imajo vsa potrebna navodila v zapisniku osmega rednega zbora JSZ.

Sledi obširna razprava o vprašanju socialistične agitacije med hrvatskim in srbskim delavstvom. Po razpadu hrvatske sekcije JSZ., ki je štela svoječasno že nad tisoč članov, je izginila sila, ki je bila sposobna za borbo proti zavajalcem in reakciji. Ker te sile zdaj ni, so priliko izrabili šovinistični krogi na eni in takozvani režimski (kraljevaški) na drugi, poleg teh pa še nazadnjaki raznih vrst. Na vsak način je potrebno, da JSZ. stori kolikor največ more, da pridobi med naprednimi hrvatskimi delavci dovolj veliko skupino, ki bo znova začela s pionirskim socialistično-prosvetnim delom. V razpravi, ki je bila obširna, so sodelovali Kokotovich, Pogorelec, Godina, Aleš, Zaitz, Lotrich, Garden, Vider in drugi. Sklenjeno, da se v namen organiziranja hrvatske sekcije vrši nekaj sestankov, na katere se povabi vse, od katerih pričakujemo sodelovanja.

Zaključek seje.

Žeja, kakršne niti stroga postava ne odpravi

Milijone dolarjev troši zvezna vlada, da uveljavi prohibicijo. Velike vsote potroši za vzdrževanje posebnih patrulj v pristaniščih ob Atlantiku in drugje, npr. v Detroitu. Vzlic tej zastraženosti pa se uvaža v to deželo vsako leto za milijone dolarjev žganja in dragih vin. Na tej sliki je par stražnikov in nekaj delavcev, uslužbeni na vladnih motornih parnikih, ki pazijo na obrežjih na ladje in motorne čolne, s katerimi butlegarji utihotapljajo žganje. Tako so na neki ribiški ladji blizu New Yorka "našli" 1,300 zavojev ruma, kot vidite na sliki, ki vsled tega ni dosegel butlegarske firme, kateri je bil namenjen.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — V nedeljo 18. janarja dopoldne je seja kluba št. 11 JSZ., ob 7. zvečer pa se vrši posebna seja kluba ter vseh njegovih odsekov, to je, dramskega, pevskega ter drugih odbornikov in članov. Izvoljen bo tudi nov odbor pevskega odseka za leto 1931. Na tej seji si bomo določili program in smernice za delo v tem letu.

•

V nedeljo 25. januarja bo seja federacije SNPJ. v društveni dvorani na Boydsvillu. Prične se ob 2. popoldne. Na tej seji bodo volitve odbora. Želeti je, da se društva oklenejo svoje federacije, kajti čimpopolnejša je organizacija, boljše je za njeno bodočnost in s tem za interese članov. Predsodki naj se umaknejo zdravi sodbi. Namesto fanatičnega nasprotovanja se naj rajše konstruktivno kritizira, pa bo dobro za vse skupaj.

•

Dne 14. februarja, na pustno soboto, priredi federacija v dvorani na Boydsvillu zabavo v prid potrebnih brezposelnih članov SNPJ. Sodeluje tudi zbor "Naprej". Spored bo objavljen pozneje.

•

V soboto 24. januarja bodo pod avspicijo kluba št. 222 v Slovenskem domu v Girardu ponovili igro "Muzikalična kuharica" igralci dramskega odseka kluba JSZ. iz Bridgeporta. Spored vključuje poleg igre tudi nekaj drugih točk, med njimi deklamacijo v angleščini "Bread Line", ki jo bo izvajala Margaret Snoy.

Naše organizacije delajo in pomagajo vsaka na svoj način koristiti dobri stvari. Sodelujmo z njimi. Udeležujmo se njihovih priredb.

Joseph Snoy.

Sodrugom v Clevelandu.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narodnem domu. Sodrugi, ihajajte redno na seje in pridobivajte mu novih članov da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Debata v klubu št. 1 o delavski vladi v Angliji

Chicago, Ill. — V delavskem časopisju se mnogo polemizira o angleški delavski vladi ter njeni notranji in zunanji politiki. Na eni prejšnjih sej kluba št. 1 je bilo odseku za aranžiranje diskuzij in predavanj naročeno, da uredi vse potrebno za razpravo o angleški delavski vladi na januarski seji kluba. Odsek predloži to razpravo v obliki debate, katere predmet se glasi:

Ali je taktika angleške delavske vlade s socialističnega stališča upravičena?

Ivan Molek zastopa pozitivno stran.

Joško Oven negativno. Predseduje Fr. Zaitz.

Vstop vsakemu prost. Vršila se bo **v petek 23. januarja v dvorani SNPJ.** Želja odbora je, da se seja prične točno ob 8., da bomo po končanem dnevnem redu imeli čimveč časa za debato in razpravo. — **P. O.**

Razmišljanje o tem in onem

Collinwood, O. — Ali se zgodi, da boste neko jutro našli na svojem stavbišču oljni vrelec? Ali da umrje bogat stric in vam zapusti milijon dolarjev? Ali morda, da se vam posreči iznajti kaj velikega, kar vam prinese stotisoče dolarjev nagrade? Lahko je, da ga "kuhate", ste imeli srečo in si na ta način pridobili nekaj premoženja.

Slednje je možno, drugo so sanje, ki se zelo zelo predkoma uresničijo. In tisti, katere doleti taka sreča, so prav tako redki kakor bele vrane. Človek lahko upa in sanja, kakor so v domovini upali ter verjeli v pravljice o reševanju loncev zakletega zlata pod križi, gradovi, na razpotjih ali kjerkoli, ampak praktično in pametno tako sanjarstvo ni.

Pametno za delavce je, da se organizirajo in skušajo doseči v svoj prid KAR JE DOSEGLJIVO. In dosegljivo je to, da si lahko izvojujemo življenske razmere, v katerih ne bo več nesigurnosti za delo, nič več pomanjkanja, ni več težav pri iskanju zdravil in zdravja radi pomanjkanja denarja. Take razmere niso utopija in niso sanje. Da jih dosežemo, se morajo delavci nauciti misliti. Kdor sanja, mu ni treba misliti, zato pa ljudje rajše sanjajo kakor rabijo svoj zdrav razum. Pa to se bo spremenilo.

Kaj je neodvisnost? Da si samostojen in te nihče ne podpira. Da nisi nikomur podrejen, nikomur odgovoren in da delaš vse po svojih nagibih. Pravijo, da take neodvisnosti v življenju ni. Ljudje so drug od drugega odvisni, drug na drugega navezani in zato takozvane neodvisnosti v splošnem pomenu besede ni. Sveti Janez Krstnik je šel v puščavo. Bil je neodvisen od ljudi, toda odvisen od kobilic in čebel za svoje preživljanje.

V ameriški politiki je mnogo "neodvisnih" političarjev. Kandidirajo kot "independents", svojo "neodvisnost" pa utemeljujejo z dejstvom, da niso uradno navezani na nobeno stranko. Ko pa so taki kandidatje izvoljeni, vidite, da se pridružijo republikanski ali pa demokratski skupini in delujejo prav tako kakor uradni republikanci in demokratje.

•

Zadnje čase smo mnogo čuli o principih. Ljudje, ki imajo načela, ne obupavajo, čeprav doživljajo poraz za porazom. V volilnih kampanjah se ne bore zato, da dobe sebi službo, nego za načela, za program, ki jim je vse. Neki zdravnik je pisal v enem clevelandskih listov med drugim: "Jaz sem nasproten socialistom. Moram pa jim priznati, da so vztrajni. Bore se že mnogo let, v volilnih bitkah vedno izgubljajo, toda to jih ne straši, kajti v boju so zaradi principov, ne zato, da dobe nekaterim svojim ljudem politične urade."

Socialistom je v zadoščenje, da imajo načela, da vedo, čemu so v borbi. Razumejo sedanjo uredbo in njene krivice, vedo, kaj nočejo, in tudi, kaj hočejo. Tega "neodvisni" ne vedo, pa le vpijejo česa nočejo, a so brez programa in zato le "kritizirajo", ob enem podpirajo obstoječi sistem.

•

Klub št. 49 JSZ. v Collinwoodu zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu dopoldne v čitalnici SDD., 15335 Waterloo Rd. Kdor še ni član, naj pristopi. Vprašajte se, ali je prav, da ste izven delavske organizacije kakor je soc. stranka, in če ne dobite zadovoljive opravičbe, tedaj ne odlašajte več. Kapitaliste ni treba siliti, da naj se organizirajo v svojih organizacijah. Zato vladajo. Delavci se branijo svojih, zato so vedno tepeni. Kadar pa se bodo nehali izgovarjati, češ, jaz bom že šel zraven, če bodo šli tudi drugi, pa bo delavska moč rasla. Ne glej na druge, nego stori kar je prav, pa bodo tudi drugi storili enako.

Pridite v klub in grajajte na seji, kar po vašem mnenju zasluži kritiko. Če se vam taktika mojega dopisovanja ne dopade, me lahko kritizirate v klubu. Če smatrate, da je Proletarec v čem napačen, ako imate sugestije za njegovo izboljšanje, povejte jih v klubu.

Zadnji torek v tem mesecu — dne 27. jan. — bo diskuzija v čitalnici. Ako vas veseli, pridite. Ste dobrodošli! Vaš nasvet nam bo morda koristil, ali pa boste izvedeli to ali ono, kar vam ni bilo znano. Ljudje dostikrat obsojajo nekaj, kar jim ni bilo jasno, zato je potrebno, da se o vsaki stvari, v katero imate dvome, dobro poučite. Na ta način bo veliko manj nesoglasja in več sodelovanja.

•

V soboto 17. januarja ob 7. zvečer priredi Slovenska delavska zadružna zveza zabavo, na kateri bo udeležencem postreženo s fino večerjo. Samo 50c bo stalo vse skupaj, vključivši večerjo, kar je tudi za sedanje slabe čase nizka vstopnina. Šef kuhinje bo Frank Fende. Plesalcem igra trio — Fr. Barbič, Anton Jereb in Carmelia Burgess.

Frank Barbič.

Iz Barbertona, O.

V soboto 27. dec. smo imeli v naši sredi sodružico A. P. Krasno, ki je govorila na prireditvi tukajšnjega socialističnega kluba. Lepo je nam navajala svoje misli, čemu je na svetu toliko krivice, čemu toliko nevednosti in nezavednosti med delavstvom in zakaj bi morali tisti, ki so že prišli k spoznanju, navajati druge delavce, da tudi oni izprevidijo, kje je resnica in v čem je moč ter zmaga delavskega razreda. Vse priznanje sodružici iz Park Hilla za trud in lep govor.

Nadalje izrekamo zahvalo pevcem društva "Javornik", kateri so nam zapeli nekaj zelo lepih pesmi. Mnogi žele, da Barberton zopet dobi močan pevski zbor kakor ga je imel nekoč, in upam, da se bo razvil v imenovanem društvu. Ko smo jih poslušali na omenjeni klubovi prireditvi, smo videli, da smo upravičeni gojiti to nado. Dolžnost naselbine pa je, da vsako dobro stremljenje naprednih kulturnih društev podpira.

Nedavno sem čital v Prosveti dopis Joe Gabrovška, ki graja brezbrižnost rojakov napram kulturnim delavcem. Resnica v tem oziru res ni razveseljiva, kajti naši zaslužni možje dobe navadno nekaj priznanja šele, ko so položeni v globino šestih čevljev ,ali na kratko, v grob. To je naša napaka, ki živi vsled brezbrižnosti in nevednosti. Ko jo narod enkrat spozna, bo drugače.

Socialistično gibanje je ena močna sila, ki budi ljudstvo, da ga spravi iz dremavice. Delavsko gibanje širi delavsko izobrazbo ,kajti šele potem ko delavec zapopade kulturo svojega razreda ,se bo naučil pravilno ceniti svoje prosvetne budilce.

J. Jankovich.

KNJIGE

CANKARJEVE DRUŽBE
za leto 1931

Štiri knjige $1.10

Naročila sprejema knjigarna "Proletarca".

Koledar Cankarjeve družbe. Vsebuje mnogo črtic, ilustracij in člankov.

Komur ni dana izbira... Povest. Spisal F. C. Weiskopf. Prevedel Pavel Zorec.

Ljudje s ceste. Povest. Spisal Jože Kranjc.

Poslednji dnevi življenja. Po drugem delu Flammarionove povesti "Konec sveta", napisal Angelo Cerkvenik. Ilustriral France Uršič.

KOMUR JE ZA DOBRO ČTIVO, bo naročil knjige Cankarjeve družbe. So poceni in ob enem so to knjige, iz kakršnih se delavci uče sebi v korist. Pišite ponje čimprej, predno zaloga poide. Imamo jih le še dve sto skupin po štiri knjige.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

Razni ljudje in več vrst "socialisti"

Cicero, Ill. — Ker zavedni slovenski delavci v Chicagu in okolici še nimamo svojega skupnega shajališča, moraš sodruge pač obiskati na domu. Prišedši ob eni taki priliki nedavno k prijatelju in sodrugu, se je takoj razvil pogovor o prihodnjih županskih volitah v Chicagu. Prisoten je bil tudi pravi, da je neodvisen socialist, 26 leti član kluba št. 1. Sedaj pravi, da je neodisen socialist, kar se mi vidi vsekakor bolj pametno, kot pa če bi bil "boljši socialist". Čudno pa je, da se te vrste socialisti bolj zanimajo za meščanske kandidate kakor za delavske in zelo so v skrbeh, kdo izmed njih bo bodoči čikaški mayor. O sedanjem pravijo, da je zanič. Kdaj pa je bil še kakšen čikaški župan dober, kar se delavstva in splošnih ljudskih koristi tiče? Kadar se bo delavstvo bolj zanimalo za svoje kandidate, bomo imeli več uspeha in tedaj tudi ne bo toliko vrst socialistov.

Ko je neodvisen socialist odšel, mi prijatelj prizna, da se v marsičem strinja z njim. Npr., ako socialistična stranka nima kandidatov v vse urade, ima pač pravico izbrati izmed drugih najboljše ter jim oddati svoj glas. Menim, da ima prijatelj prav, kajti on hoče porabiti svoj glas za vsa mesta na glasovnici. Dobro bo, če se o takih stvareh enkrat pomenimo v klubu. Bo poučna razprava.

Kar se meščanskih kandidatov tiče, sem jaz mnenja, da so tudi najboljši slabi. Morda se dobe včasi izjeme, pa so redke.

Sodruga je obiskal znani rojak in se mu posmehoval, češ, kakšni socialisti ste? Dvakrat sem že bil na vaši seji, pa ne govorite drugega kakor o priredbah, igrah, koncertih itd., samo o socializmu nisem nič slišal.

Rojak, ki se je tako rogal, ni povedal vse resnice. Je že res, da se naš klub s priredbami veliko ukvarja, toda na sejah ne porabi z njimi večino svojega časa, pač pa s predlogi glede agitacije, glede raznih problemov kluba in zveze, in z diskuzijami ter predavanji o stvareh, ki so direktno stvar delavskega gibanja, ali pa se ga neposredno tičejo. Klub št. 1 ni samo politična organizacija, nego tudi kulturna. Na tem polju ima velike uspehe, in morda je to vzrok, da mu nekateri očitajo take aktivnosti. Če bi člani le prihajali skupaj ter samo govorili in ne vodili nobenih aktivnosti, bi bil klub brez moči in vpliva.

Ako kak član želi, da bi klub vzel v razpravo kak predmet, o katerem se še ni govorilo, naj svoj predlog sporoči klubovemu odboru za aranžiranje predavanj in diskuzij, in prepričan sem, da bo vsak dober nasvet upoštevan.

Menim, da je za člane soc. organizacije potrebno, da hodijo na seje. Ako jih opuščajo, bodo izgubili upogled v njeno delo, ne bodo jim znani njeni sklepi in polagoma odpadejo. Komur ni kaj povolji, ima na seji priliko izreči svojo kritiko in predlagati izboljšave. Kdor kritizira zunaj, škoduje organizaciji, posebno, ker ga nasprotniki potem še bolj navajajo, da naj "kritizira" med ljudstvom svojo organizacijo. Njim ni zato, da bi socialistični stranki pomagali, ker bi ji rajše škodovali, če bi mogli.

Pred neprijatelji delavskega gibanja ne smemo kloniti. Oni govore ostro, argumentirajo, kakor so naučeni od zavajalnih politikov starih strank in blatijo osebe. Sploh se naši sovražniki poslužujejo različne taktike, da ustavljajo razmah socialistične ideje. Jako radi govore med nepoučenim ljudstvom smešno o delavskih voditeljih. Vedno se kaj izmislijo, kar potem krošnarijo z ustmeno agitacijo, in kolikor si upajo, lažejo tudi v listih.

Vzemimo urednike "Proletarca". Vsakdo se še spominja, kako so blatili pokojnega Jožeta Zavertnika. Tudi Etbina Kristana so imeli zelo v želodcu. Oba imata velike zasluge na polju delavske probuje in vzgoje. Slednji je dosegel velike uspehe tudi na literarnem polju. Ako ni delavstvo gospodarsko in politično boljše organizirano, ni krivda socialistov, nego tiste delavske raje, ki sledi rajše zavajalcem kot poštenemu gibanju.

Tudi sedanji urednik Proletarca nasprotnikom ni po volji, kar pač znači, da pravilno zastopa socialistično stališče. Socialistični urednik, ki bi ugajal nasprotnikom, bi bil slab socialist in še slabši urednik.

Nekdo, ki je tudi ne vem kakšne vrste socialist, je pisal pred meseci v Prosvetinem Ljudskem glasu, da ako bi Jože Zavertnik še živel, bi mu nekateri pri Proletarcu ne bili povolji. To so kajpada namigavanja, kakršnih se poslužujejo nasprotniki, da mešajo ljudi. Najvažnejši pri listu je urednik. Ako je njega mislil, se je motil, kajti s pokojnim Zavertnikom sta nastopala skupno v bojih za koristi našega delavstva ter za socialistična načela. Sodrug Žlemberger mi je nekoč pravil, da je bil pri Jožetu Zavertniku na obisku. Govorila sta naravno tudi o sodrugih pri Proletarcu, in Jože je dejal, da ni pričakoval, da se bo F. Zaitz razvil v tako dobrega urednika. Nace mi je še pripomnil, da Zavertnik ni človek, ki bi bil radodaren s hvalo, in kadar je to storil, je moral pohvaljeni tako priznanje zaslužiti. Ko je Zavertnik zapustil uredništvo Prosvete po prošli konvenciji, je takoj postal sotrudnik Proletarca, v katerem je prispeval pod naslovom "Tedensko pismo". Pač dokaz, da so se razumeli in delali enotno.

Kadar vam kdo koga opravlja, se vprašajte, čemu to dela, s kakšnimi nameni, in komu v korist. Ko si daste odgovor, vas ne bo mogel spraviti z ravnotežja, pa če bi stresal še tak strup.

Rojaki delavci, ki še niste člani, pristopite v klub št. 1 in prihajajte na seje, da se sami prepričate o klubovem delu. Enako važno je, da se redno udeležujejo sej tudi tisti, ki so že delj časa člani.

Kakor prejšnje, tako bo važna tudi prihodnja seja kluba št. 1, ki se vrši v petek 23. januarja v dvorani SNPJ. Prične se ob 8. Po dnevnem redu bo debata o angleški delavski stranki, iz katere bomo čuli razna mnenja o taktikah. Gotovo zanimiv predmet. Se vidimo na seji. **Frank Podlipec.**

Profesor Einstein v Californiji

Od kar je nemški znanstvenik profesor Albert Einstein kmalu po prihodu v newyorško luko izjavil, da je proti vsaki vojni, in da bi vojne sploh ne bilo, če se bi vsaj dva odstotka ljudi uprlo služiti v armadi, se je ameriško časopisje zanj zelo ohladilo, ker je dal slab vzgled "patriotizma" lačnim Amerikancem. Na sliki je profesor Einstein, ko je dospel v San Diego, Calif. Dekleta iz tamošnje višje šole so mu poklonile rože v pozdrav, in sledila je seveda običajna slika. Einstein zdaj predava v zvezdarni v Californiji o svoji teoriji o relativnosti.

Beležke z obiska in drugo

Parkhill, Pa. — Pred par tedni sem imela priliko posetiti slovensko naselbino v Barbertonu. Na mali postaji v Akronu sta me čakala sodrug Jereb in soproga. Okolice si nisem mogla ogledati, ker je že bila tema, ko smo se peljali proti Barbertonu a iz tega kar sem si mogla ogledati v nedeljo dopoldne, sklepam, da mora biti v poletnem času precej prijetno v teh krajih. Sicer pa ne smem reči, da smo se vozili v Barberton, pač pa smo se ustavili na domu s. Jereba v Kenmore ,odkoder smo se po večerji podali v naselbino Barberton na veselico kluba št. 232 J. S. Z.

Upoštevajoč obstoječe razmere, je bila udeležba povoljna in udeleženci vsi židane volje, tako da smo se res lepo imeli ves večer. Nastopilo je pevsko društvo ozir. oktet moških glasov pod vodstvom A. Bombača. Zapeli so več pesmi v najboljše zadovoljstvo občinstva. Po programu sem imela spet priliko spoznati mnogo rojakov in rojakinj, med temi nekaj ožjih rojakov iz Primorja. Zelo dober vtis so napravili name nekateri mladi ljudje, ki so večinoma člani angleško poslujočega društva (SNPJ.) "Buckeyes", katero je bilo svoj čas aktivno in kot so mi povedali nekateri člani ozir. članice, misli zopet oživeti in podvojiti svoje delovanje v tem letu.

Stari naši sodrugi v Barbertonu so trdni kot skale, nič jih ne straši dejstvo, da smo še majhni po številu in da imamo roje nasprotnikov. Torej imamo vendarle eno lepo čednost— smo vsaj vztrajni s čimer se menjevalci prepričanj pač ne morejo ponašati.

Iz Barbertona sem se podala v Cleveland, da pomagam tam organizirati mladinski odsek pri klubu št. 27 Sodrugom, ki so me čakali nekje v bližini "Public Square", sem napravila to sitnost, da sem jih zgrešila ali so oni mene, naj bo že kakorkoli, brez posebne zamude smo prišli vsak od svoje strani v S. N. D. na St. Clairju. Tu je bilo zbranih lepo število starih in mladih rojakov in nemudoma smo šli na delo, ter organizirali mladinski odsek s približno 20-timi člani in članicami. Prišli so tudi člani od "Yipsels" in stari sodrug Jelen, ki je podal kratek govor; govoril je tudi eden od navzočih mladih "Yipselnov". Pri teh mladih ljudeh se mi je dopadlo to, da se prav nič ne brigajo kdo ve, da so socialisti — vsi, tudi dekleta, ki so prišla potem k večerni zabavi, so imeli rdeče jopiče z všitimi črkami Y. P. S. L. kar jih je delalo zelo atraktivne. — Predsednik te ustanovne seje je bil s. Joseph Durn od kluba št. 49.

Na seji je bilo navzočih več članic ženskega odseka kluba št. 27, ki so pridno pomagale k zbiranju mladih članov v mladinski odsek. Nadejam se, da bo odsek uspeval, posebno še ker sem doznala, da je bilo med pristoplimi več zelo agilnih mladih ljudi.

Pri s. Poljšaku smo poslušali slovensko uro na radio. Od celega programa mi je najbolj ugajala godba "Strugglerjev", prav živahno in dovršeno so zaigrali nekaj lepih komadov.

V družbi s. Siskovicha in soproge sem si to pot ogledala clevelandsko ljudsko knjižnico, ki je vredna, da jo človek poseti in komur mogoče, da se je tudi posluži, ker v njej je celo bogastvo znanja, katerega se lahko poslužimo tudi taki, ki se moramo učiti brez profesorjev.

Vsem, Barbertončanom in Clevelandčanom, ki ste mi storili to ali ono uslugo za časa mojega obiska med vami, se prav toplo zahvalim; mladim sodrugom in sodružicam pa želim mnogo uspeha, čim več nas je, tem lažje in hitreje bomo šli naprej do naših ciljev!

*

Pri nas smo priredili debato in sicer so debatirali mladi člani "sub-brancha". Posetilo nas je bolj malo ljudi — znamenje, da so nam enake stvari v resnici potrebne — in pa, da smo delavci še zmerom "Ljudje s ceste" ,kakršne opisuje Jože Krajnc v knjigi Cankarjeve družbe. "Kikamo" čez slabe čase, se jezimo, prekljamo se med seboj za oslovo senco, smo v strahu za delo — ki ga sploh nimamo — in če ga imamo, kdo ve kako dolgo; slabi časi so komaj začeli — a da bi šli na delo za izboljšanje mizernih razmer, ne tega se ne spomni "človeče s ceste". Raje trpi, kot kramarjev osliček in "kika" muhe, kadar ga grizejo in izmozgujejo nenasitne pijavke — kapitalisti . . .

*

Pred nedolgo mi je nekdo omenil, da smo socialisti preveliki sitneži in da vsiljujemo ljudem svoje prepričanje, tako, da je bežati pred nami. Ta je pa res bosa! Po mojem mnenju smo mi socialisti le malce preskromni in pretolerantni ako primerjamo našo "vsiljivost" s kapitalistično in versko. Vera in kapitalizem, dvojčka, ki sta si podobna po licu in delovanju, sta napram nam gorostasna vsiljivca in to predrzna vsiljivca —. Vrinila sta se v šole, v filme, v literaturo, v umetnost vseh panog; v družinskem življenju hočeta imeti prvo besedo in v politiki carujeta roko v roki; deželo preplavljata z absurdno časnikarsko godljo, katero hlastno čita — naša delavska mladina — in starina. In po vsem tem očitajo ti ljudje vsiljivost nam, ki želimo našemu delovnemu ljudstvu odpreti oči, da bi znalo vsaj za silo razsoditi med tem kar mu koristi in onim, ki ga potiska v nevednost in podzavedno suženjstvo.

O, še bolj bomo vsiljivi, ker se zavedamo, da smo še vedno pretolerantni napram ignoranci in koristolovstvu . . .

Anna P. Krasna.

Odgovor na "vprašanje"

Piney Fork, O. — V "Proletarcu" št. 1216 me John Crnarich, Andy Kuzmich in Frank Telan izzivalno vprašujejo, če je namen mojih dopisov pridobiti delavce za socialistične ideje, ali jih odbijati.

V delavskem gibanju sem od mladih nog, in v vsem času svojih aktivnosti me je vodila edina želja, pridobiti delavce za socializem, organizirati jih ter jih usposobiti za solidarno delo na temelju kooperacije.

Njihovo vprašanje je torej "iz reda", je neumestno, ker bi jim moralo biti pač znano, da sem socialist in da želim, da nas bi bilo milijone, ki bi držali skupaj, namesto da delavci drug drugega pikajo ter si povzročajo nepotrebne boje na sejah, med seboj in se odtujujejo drug drugemu, dasi bi bilo pametno, ako se bi učili, da le v edinstvu ter organizaciji je moč.

Vprašujejo me, da naj povem, ali je za agitacijo bolje, da gremo med ljudstvo, ali da sedimo doma ter pišemo dopise.

Vsem trem bi priporočal, da so lahko tudi napram človeku, ki ga ne lajkajo več, kolikor toliko vljudni. Lahko je tudi njim znano, da sem napravil mnogo potov med ljudstvo v svojem ne baš kratkem življenju. Na starost, ko človeku opeša vid, ko je ves izmučen, pa rad malo posedi doma, in tega mu menda ni treba očitati. Dopisov ne pišem mnogo, vzrok pa sem navedel prej.

Vse se mi tako zdi, da je iz vseh treh, ki so podpisani v dopisu, govoril bolj Fr. Sepič kot pa oni sami.

Tudi jaz bom malo vpraševal: npr., v kateri številki Proletarca sem vas izzival, in vsled katerih stavkov v mojem dopisu ste se čutili prizadete?

Pravite, da ste bili izzvani, in jaz bi zdaj rad malo dokaza, da vidim, kaj smatrate vi za izzivanje.

Pravite, da kritike niso zlo, ako so stvarne. Tista, nad katero se spodtikujete, je bila stvarna in poštena. Kar sem napisal, sem napisal premišljeno. Veljala je splošnosti, vi pa ste menda mislili, da je le vam posvečena.

Komunistično stranko kritiziram zato, ker se bolj bori proti socialistični stranki kakor zoper kapitalizem. Počenjanje neumnosti pod firmo komnistične stranke, razbijanje socialističnih shodov, okuževanje nepoučenih delavcev od strani demamogov, ki pravijo, da so komunisti — to je tisto, čemur jaz ravim "komunistična bolezen". Pa brez zamere.

Nace Žlemberger.

Skupna prireditev klubov JSZ v Detroitu

Detroit, Mich. — Varijetni sporedi so pri nas dokaj privlačni in tudi koristni. Razloge zato bo pač najti v mešano čuteči avdijenci. Filistri se navdušujejo za resno in suhoparne točke, zopet drugi za vzgojevalne z delavskimi tendencami, tretji za patrijotične in zadnji — teh je menda največ — pa za vesele in razposajene. Kdo bi jim pač zameril — s psihologičnega stališča je to čisto umevno in naš narod ni nobena izjema. Iz tega razloga priredita socialistična kluba št. 114 in 115 ter angleško poslujoči odsek v nedeljo 18. jan. ob 3. pop. v Slov. delavskem domu zelo zanimiv varijetni program, ki vključuje izborno veseloigro v treh slikah "Zdravnikov strežnik", v kateri sodeluje enajst oseb. V podrobnosti igre se ne bom spuščal, omenim naj le, da vsebuje zdrav humor, ki bo izzval na koše smeha. V drugi točki nastopijo "Tri žejni godci", je to komičen muzikalen prizor s krasnim petjem in po zatrdilu aranžerja F. Nograška vreden, da si ga sleherni ogleda. Tretja točka vključuje angleško dramo v enem dejanju "Black Hell", katero uprizorijo naši mladi sodrugi. Drama ima socijalno smer. Junak te drame je iz francoske fronte došli vojak Harold. Domačini mu priredijo svečan sprejem v imenu patriotizma, toda on ostane apatičen. V vojski je postal drug človek — moril je kakor drugi, ubil šest "sovražnikov", toda sedaj se kesa, smatra jih za ljudi kot je on sam, neprestano so mu pred očmi — v njem se zbudi uporni duh ,ki ga tira v revolucionarne vrste. Kot zadnja točka je na sporedu živa slika "Svoboda", aranžirana po Miss Agnes Oblak. Čisti prebitek je namenjen v blagajno angleško poslujočega odseka kluba št. 114. Vstopnina za moške 50c, za ženske 35c. Igra Merrymakers Orkester. Po programu plesna zabava v obeh dvoranah.

F. Česen.

O domači zabavi kluba št. 3 JSZ

Oglesby, Ill. — Vzlic težkočam in izredno slabim časom se je klub št. 3 odločil poskrbeti za članstvo, somišljenike in prijatelje domačo zabavo, ki je bila prva prireditev tega kluba. Naloga vsakega člana je bila povabiti svoje prijatelje. Povabljeni so bili tudi sodrugi v klubu št. 4 iz La Salla. Prišli so in mi smo jim hvaležni za številen poset.

Ne bi bilo prav, če ne bi izrekli pohvale našim sodružicam, ki so vzorno skrbele, da smo bili lepo postreženi, in da se je vse izvršilo v redu.

Tudi nekaj neprilike so nam hoteli nakopati, kajti protivniki so nas zatožili županu, da nameravamo kršiti 18. amendment. Prišel je med nas, da se sam prepriča, pa je ostal ter se z nami zabaval in nam napravil tudi govor. Videl je, da smo ljudje, s katerimi se da živeti in prijateljsko izhajati.

Naš pismonoša Albert Jansen je bil tako srečen, da je dobil na javni dražbi črnega zajca in petelina. Naša zabava mu ne gre iz spomina, kajti res smo se zabavali s petjem, plesom in dovtipi. Upam, da ni nikomur žal, kdor je bil prisoten.

Poročevalec.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za tri mesece.

Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

Martin Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

GIRARD, O.

KLUB ŠT. 222 J. S. Z.

vprizori s sodelovanjem dram. odseka kluba št. 11 JSZ. iz Bridgeporta burko v enem dejanju

"MUTASTI MUZIKANT"

v soboto 24. januarja

V DVORANI SLOVENSKEGA DOMA.

Vstopnina 50c in 25c. Pričetek ob 7:30 zvečer.

Po igri ples in prosta zabava.

Prijazno vabimo rojake v naši in sosednih naselbinah na obilno udeležbo.

Knjiga ljudstva za ljudstvo

Ameriški družinski koledar je po vsebini in duhu posvečen zatiranim in bednim.

SODELUJTE PRI RAZPEČAVANJU TE KNJIGE.

Ima kot literarno delo prvenstvo med jugoslovanskimi koledarji. Posamezen izvod, vezan v platno, $1. Pri večjih naročilih popust.

Bogata vsebina

Borite se proti nevarnosti ZIME smehljajoče s Trinerjevim Grenkim Vinom

"Chicago, Ill.—Trpel sem na zastareli uporni zapeki in podvržen sem bil prehlajenju, kakor tudi drugim boleznim, katere prinaša zimski čas. Poskušal sem razna zdravila, toda vse to mi moglo mojega stanja izboljšati tako, kot ga je Trinerjevo grenko vino. Sedaj ga rabim redno, in tudi vsi moji prijatelji so popolnoma zadovoljni z njim.—Adolph Rys."

Telo, katerega želodec trpi na zapeki, se v zimskem času bori proti preteżnosti. Kri je zastrupljena od preobilih zaostalih snovi, srce oslabi in nevarnost bolezni je zelo povečana. Vživajte redno Trinerjevo grenko vino. Izčistilo vam bo drobovje in odstranilo vse zaostale snovi, ki zastrupljajo vaš sistem; povrnilo vam bo dober tek in počutili se boste zopet trdnim. Vsled tega ga mnogi zdravniki priporočajo.

Pri vseh lekarnarjih, SEDAJ V DVEH VELIKOSTIH.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto $3.00; za pol leta $1.75; za četrt leta $1.00. — Inozemstvo: za celo leto $3.50; za pol leta $2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC
Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor ..... Frank Zaitz
Business Manager ..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:
United States and Canada, One Year $3.00; Six Months $1.75; Three Months $1.00.—Foreign Countries, One Year $3.50; Six Months $2.00.

Address,
PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

BOJEVITA ENCIKLIKA

Papež Pij XI. je izdal encikliko, vsebujoča 16,000 besed, v kateri napada razporoko, porodno kontrolo, osamosvajanje ženske in sploh vse, kar diši po takozvani modernosti. Razporoka je smrten greh, porodna kontrola isto, odpravljanje ploda je silen zločin pred Bogom. Vsako stremljenje ,ki ima v braku namen omejiti število porodov, je grešno. Tudi če je mati zdravstveno tako slaba, da jo nosečnost ugonablja, in da bo ob porodu njeno življenje v nevarnosti, cerkev nikakor ne dovoljuje odpravo ploda. Ako se gre za vprašanje, ali naj se reši otroka ali mater, je odgovor cerkve v prilog otroku.

Papeževo pismo obsoja tudi gibanje za sterilizranje blaznežev in drugih, ki so telesno ter duševno pokvarjeni. Pravi, da je tudi cerkev za izboljšanje rodu, toda ne na tak način.

Ves dokument gori samega navdušenja za moralo. Papež pravi, da je tudi cerkev za izboljšanje rodu, toda ne na tak način.

Ves dokument gori samega navdušenja za moralo. Papež pravi, da je danes katoliška cerkev edina sila, ki drži prapor morale in čistega življenja kvišku v morju pohujšanja in splošne pokvarjenosti.

Zelo se huduje na ženske. Preveč so zavzete za porodno kontrolo, upirajo se stari tradiciji, ki jim nalaga ubogati svoje može, oblačijo se nečimerno itd.

Papeževa enciklika znači ukaz katoliški duhovščini usmeriti svoje pridige, spovedovanje in cerkveno politiko po naukih, ki so zapopadeni v nji. Vernemu svetu, posebno ženskam, bo to povzročilo veliko neprijetnosti, toda ne papež ,ne Mussolini ,ne bosta porinila kazalcev na uri razvoja in ženske emancipacije nazaj. Katoliška duhovščina, ki živi v celibatu že od enajstega stoletja, nima posebne pravice, da se proglaša za varuhinjo morale, kajti preveč je dokazov, da je bilo baš v njenih vrstah včasi najmanj morale, in to v krogih najvišje kot najnižje duhovščine. Tudi danes ni vse sveto v sveti rimski cerkvi. Znanstveniki, sociologi ter resni in pametni državniki vedo in priznavajo ,da je porodna kontrola vprašanje potrebe in razuma, zato jo nobena papeževa enciklika več ne odpravi. Vedo, da se žena otresa spon, v katere je bila uklenjena skozi stoletja, in vedo, da je brak ali zakon stvar, ki združuje moža in ženo le, ako se ljubita, drugace nima smisla. Razporoka je nastala radi potrebe. Niti silna moč cerkve je ni mogla preprečiti, o čemur se bo lahko prepričal tudi papež Pij XI., ako se ni mogel Leon XIII. v svetu je mnogo pokvarjenosti ,toda ne zaradi pomanjkanja vere — saj je ver, cerkva in duhovnikov vendar več kot preveč! Zlo je v obstoječi ekonomski uredbi: v kapitalizmu, militarizmu in imperializmu. Vse to troje podpira rimska cerkev in zato je soodgovorna za grešno stanje, katerega obsoja.

OD ORKESTRA K ROPANJU

V Chicagu je bilo nedavno ubitih par roparjev, kar se ne primeri pogosto, upoštevajoč, da se dogodi vsak dan par sto večjih in manjših roparskih napadov ter mnogo vlomov in tatvin. Dva izmed ubitih sta bila dirigenta orkestrov. Radio in zvočni film je spravil stotine godcev trajno ob zaslužek in slučaj teh dveh dirigentov malih orkestrov dokazuje, da se je eden ali drugi zatekel v boju za obstanek po izgubi zaslužka z godalom k revolverju in ropanju. Sedanja uredba nič ne vpraša, in nič ne skrbi, kaj bo s tabo, kadar si ob delo. Je tvoja briga. Stradaj, če si ne moreš pomagati, ropaj, ako znaš izbegavati oblasti in krogljam. Idealen tak sistem ni. Kapitalizem se ne meni za idealizem, ker mu je profit edina svetinja. Zato pa je v njegovi uredbi toliko ropanja, legalnega in nelegalnega, v spodnjih in gornjih plasteh.

Razlike med organizacijami, ki odganjajo glad

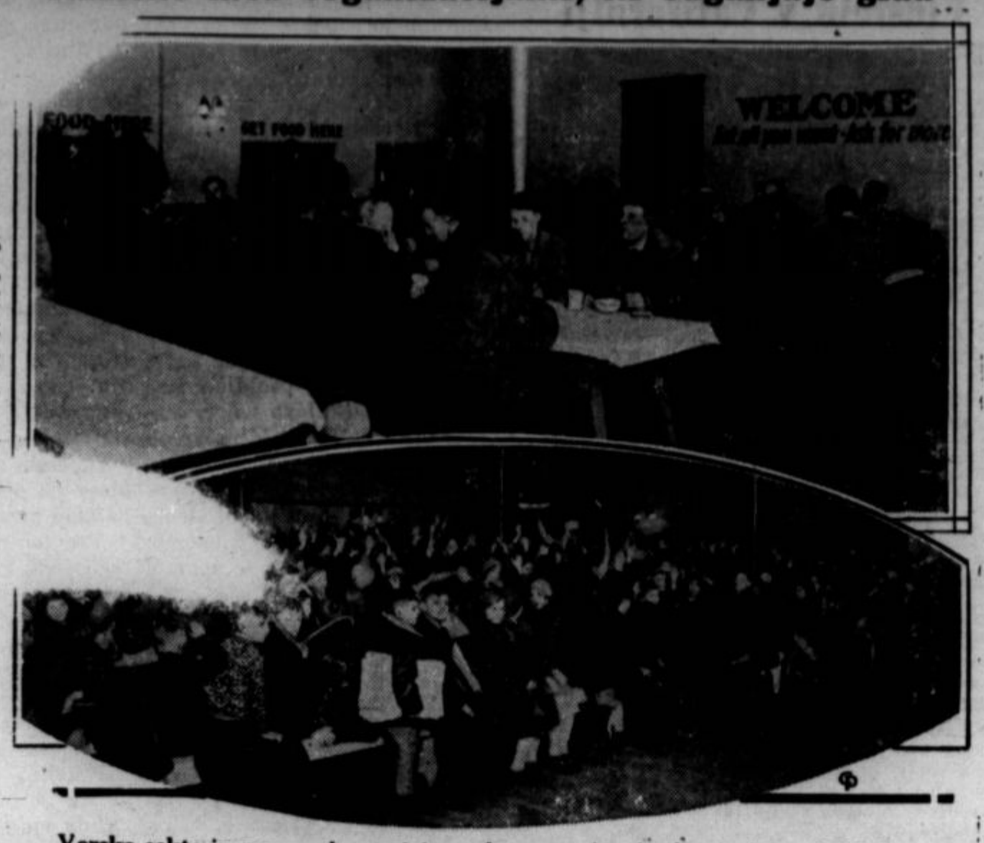

Verske sekte in mnoge druge dobrodelne organizacije imajo javne kuhinje za bedne brezposelne, v katerih je treba poslušati pridigarje, molitve in cerkvene pesmi. V Erie, Penna., pa je bila ustanovljena organizacija Uplift Society, ki ne dopušča v svojo obednico za brezposelne reveže nobenega duhovna in nikogar, ki bi pasel radovednost na njihovi bedi. Pomaga domačinom, a nasiti tudi brezposelne od drugod, ki pa morajo potem zapustiti mesto. Obednici so dali ime "Mulligan Hall". Uplift Society dobiva dohodke za vzdrževanje svoje kuhinje od posameznikov, unij, in od priredb. Na vrhnji sliki je obednica za moške, in na spodnji za ženske in otroke. Namen te "uplift" organizacije je, odpraviti iz takih ustanov pečat miloščine in odstraniti iz njih neumno pridigarstvo, toda bode ne more odpraviti, ker ima boda svoj vzrok v sedanjem sistemu. Ko bo odpravljena razredna družba, ne bo več potrebe za kuhinje, kakršne vzdržuje Salvation Army v raznih mestih širom Unije, ali Uplift Society v mestu Erie, Pa., niti ne pomožnih akcij, kakršne vodijo federacije SNPJ.

Literarni večer mladega Pen-kluba v Ljubljani

(Ljubljansko pismo.)

Tudi literatje: pesniki, pisatelji, dramatiki, esejisti itd. se združujejo v svoje poklicne organizacije, ki so ali strokovnega ali le bolj moralnega pomena. Danes imamo že pisatelje vseh mogočih svetovnih nazorov, ki stremijo za zlitje svojih nazorov v "lepo besedo", imamo pa tudi umetnike, ki še vedno trdijo, da je edin namen umetnosti služenje samemu sebi torej umetnosti: l' art pour l' art. Preko teh raznih društev in klubov, ki združujejo ali predstavnike posameznih struj (katoliške pisatelje, proletarske pisatelje in pod.) ali pa tkzv. "l'art pour l'artiste" naj bi šlo literarno udruženje Pen-klubov, ki ima svoj početek v Angliji. To društvo ima namen pospeševati le literarno delovanje svojih članov brez razlike na njih svetovno naziranje in pravec njih umetnostnega udejstvovanja ter jih med seboj na literarnem polju združevati. Tak Pen-klub imamo tudi v Ljubljani in tu združuje pod ponosnim imenom "Pen-klub, slovenski center Ljubljana" malone vse slovenske umetnike v lepi besedi. Predseduje mu pesnik Oton Župančič, podpredsednika pa sta dr. Izidor Cankar in Fran Finžgar.

Slučaj je hotel, da imamo v Ljubljani pri Pen-klubu neko posebnost, ki je Pen-klubi drugod razen v domovini teh (v Londonu) nimajo: poleg "starega" Pen-kluba imamo tudi še Pen-klub mladih. Temu stoji na čelu eden glasnikov, tkzv. religijozne umetnosti France Vodnik. In ta Pen-klub mladih je priredil v četrtek dne 11. dec. 1930 svoj prvi literarni večer.

Na tem prvem literarnem večeru so nastopili štirje predstavniki naše mlade literature: esejist in predstavnik religijozne književnosti France Vodnik, pesnik "Ljubljanskega Zvona" Anton Ocvirk, znani feljtonist in novelist Mrzel-Frigid in predstavnik proletarskih pesnikov Mile Klopčič, znani sotrudnik "Proletarca", "Prosvete", "Mladinskega lista" (Jože Kovač) in seveda Ameriškega družinskega koledarja.

Uvodno besedo je imel **France Vodnik.** Povdarjal je slučaj, da se vrši ta literarni večer baš ob 12. obletnici smrti našega velikega oblikovalca besede Ivana Cankarja. Enako njemu se bori mladi pisateljski rod danes zoper ekskluzivnost in hoče samo preprosto človeško kulturo. Tudi dajejo danes pisatelji večji pomen življenju in literaturi, ki izvira iz njega in ga opisuje, kakor pa čisti umetnosti in brezvsebinski formi.

Nato je isti prečital svoj esej "Pot v tempelj". V tem eseju razpravlja Vodnik o stanju kulture in nje razvoju. Iz vsega navajanega izvira njegov dualistični svetovni nazor, ko postavlja antitezo humanističnega in religioznega ideala in išče sintezo kulture in religije. Najde jo v tragičnem človeku, ki naj ustvari univerzalno harmonijo.

Sledil mu je lirik in esejist **Anton Ocvirk,** glavni pesnik skupine okrog revije "Ljubljanski Zvon". Prečital je štiri svoje pesmi (Samota, Ifigenija samuje, Stance in Requiem), ki so bogate na obliki, vendar ta dovršena forma oblike in nekaka gostobesednost ubija često lepe misli, ki jih je hotel pesnik v svoji pesmi povedati. Pesmi so torej zelo bogate po formi in izoblikovanosti, ali nimajo one sile dojemanja, kakor bi jo imele bolj priprosto oblikovane pesmi. Cesto prehajajo v barvite moll-tone.

Svoje lepe črtice je nato čital **Ludvik Mrzel-Frigid.** Po vsebini so to le pesmi v prozi, ki jih je kot take smatral tudi pisatelj, saj čital jih je tako. Te črtice kot "Jesen", "Luč na stopnicah", "Domov", "Luč v sobi" in "Slovo" so tako socialne, da malo takih. Pisatelj opazi n. pr. vsako najmanjšo stvar na ulici, v sobi ali kje drugje in hoče se vživeti vanjo, v njen položaj, v njen razvoj. Mrtvim stvarem sugerira življenje in jih opisuje tako, kot bi se jim tako res godilo ali bi živele, čutile, dojemale zunanje dogodke in doživljaje. Res, te Mrzelove stvari so enake slikarskim tihožitjem in na človeka, na poslušalca napravijo enak vtis kot barvno tihožitje. Mrzel se je znal poglobiti v duševnost in jo je dosegel že do umetniške popolnosti. Nekatere njegovih črtic so biseri slovenske pesniške proze.

Kot zadnji je pa nastopil glasnik razžaljenih in zaničevanih, proletarski pesnik Mile **Klopčič.** Prečital je "Dvoje pisem iz celice", "Hodim med oljke" (posvečeno Srečku Kosovelu) in odlomke iz recitacijskega zbora "Noč". Na navzoče je napravil zlasti z zadnjima dvema mogočen vtis. Njegove pesmi so preproste, ali močne in dojemljive. Najboljše bo, da pustimo o njem govoriti kritike ljubljanskih dnevnikov: "Slov. Narod" poroča takole: "Končno nam je zapel svojo socialno pesem poet ponižanih Mile Klopčič. — Izpovedal je najgloblјo človeško bolečino — bedo, ki gradi med človekom in človekom umetne meje, jih ponižuje do umiranja od gladu in dela, v tonenje obupa, v katerem mora zamreti v človeku njegova človečnost, vse njegovo najvišje, najdragocenejše; človek se daruje in žrtvuje tistemu, kar ga uničuje in ga ropa njegove človečnosti. — Da to je pesem, najbolj življenjska, najgloblja, najresničnejša. In je poslušalce tudi pretresla."

"Jutro" poroča sledeče (kritik Borko): "Naposled je nastopil g. Mile Klopčič. Prečital je pesmi: "Dvoje pisem iz celice", "Jaz hodim med oljke" (posvečeno Sr. Kosovelu) in odlomek iz recitacijskega zbora "Noč". Lepe, socialno prožete pesmi, ki bi imele večji učinek, če bi bile prečitane z bogatejšimi odtenki v glasu in govorilni tehniki. "Noč" bi imela polno resonanco samo v zboru po načinu Serjožnika. Vendar je Klopčič pokazal, da v naši socijalni liriki mnogo obeta. Koliko se da ustvariti v tem žanru sem se preveril prav te dni ob nekaterih pesmih Ceha S. K. Neumanna." — "Slovenec" poroča takole (kritik Ciril Kočevar): "Klopčič je preprost, a izžareva iz sebe mnogo, zelo mnogo.. Na ta način se na svoj način približuje Vodnikovemu idealu človeka. Ko spoznavaš in občutevaš njegove stvari, se ti zdi, da vidiš, kako steza dvoje rok preko rešetke, za njimi pa vidiš človeški obraz in zopet vidiš človeka, ko hodi med kraškimi globeli, med burjo in z radovednostjo— spoznaš našega Petra Bezruča, Srečka Kosovela. Zopet vstajajo pred človekom trpeči možje z očitajočimi očmi ženam: "Zakaj ste nas rodile?" in trpeče, proseče žene, kot da bi prosile odrešenja. Tak je Klopčič: najmanj kultiviran med vsemi a najbolj pretresljiv, največ našega današnjega življenja diha iz njegovih stvari. Klopčičeva bolečina je bolečina spoznavajočega človeka moža." In končno čujmo še Ivana Grahorja v "Jugoslovanu": "Enako je zanimiv Klopčič. Čital je Dvoje pisem, posvetitev Srečku Kosovelu — Hodim med oljke—in recitacijski zbor Noč. Iz mladega socialnega pesnika si je Klopčič poiskal precej zgodaj pot med klasično in proletarsko liriko. Čitane pesmi tega niso pokazale, tudi branje mu ni bilo enotno. Dosegel je največjo moč z nežnostjo podob, posebno v Kosovelovi pokrajini. Zbor je učinkoval monumentalno radi močne vsebine. Z njim je Klopčič pokazal, kako velike so notranje razlike med temi štirimi slovenskimi pesniki. Da so drug poleg drugega uveljavili, je le dokaz njihove originalne zrelosti."

Še enkrat: lep večer je bil. Saj je že obisk presenetil: dvorana je bila polna kot malokdaj in takega obiska na literarnem večeru niti največji optimisti niso pričakovali.

Še več takih večerov bo potrebnih. Tako bo narastlo zanimanje za našo književnost, tvorci lepe besede se bodo približali publiki in publika njim. Začeli jih bomo razumevati in stiki med nami se bodo poglobili.

Pričakujemo še nadaljnih prireditev, zlasti pa ene same od Kluba proletarskih pisateljev in pesnikov "Svobode". Tudi tem in tem predvsem je treba iti pred narod, kajti oni so za to tu.

Cvetko Kristan.

(Tudi zagrebške "Novosti" od dne 19. decembra imajo daljši članek o večeru mladih v Ljubljani, kjer piše prof. Žimbrek, prof. srbohrvaščine na ljubljanski gimnaziji med drugim: "Edini prozaist **Ludvik Mrzel,** znan v dnevnem tisku pod psevdonimom Frigid, čital je svoje kratke novelice in povesti, ki so zbudile pozornost. Predmet njegovih novel so majhni, neznani ljudje vsakdanjosti, za katere ima Mrzel mnogo srca in toplote. Njemu podoben je po socialni tendenci **Mile Klopčič,** pesnik socialne krivice, trpljenja in bolesti; njegove pesmi so neposredne in iskrene. Po tendenci stoji v današnji slovenski poeziji poleg Toneta Seliškarja. Pesniki so sami čitali svoje stvari in je bilo s tem doseženo ono, česar se ne doseže, ako čita pesmi kdo drugi: avtorjevo neposredno čitanje, če ima vse prednosti dobrega prednašanja, kakor je bilo tokrat — njegovo vplivanje in živa beseda zapuščajo globok vtis pri prisotnih.

Najgloblji vtis so napravile Klopčičeve pesmi (pesmi iz ječe) in Mrzelova proza, pa je Mrzel poleg Magajne danes najvidnejši prozaist, ki mnogo obeta.")

DRUŽINA 'PRAVEGA' AMERIKANCA

Tretji, oziroma z otrokom četrti od leve na desno na tej sliki je Robert Thompson, član indijanskega rodu Navajo. Star je 105 let. Z družino se sedaj vozi po deželi z avtom. On se še spominja časov, ko Indijanci niso bili tako privezani na rezervacijo, ko takih "rezervacij" sploh še ni bilo, in ko so dirjali Indijanci še bojevno razpoloženi na svojih iskrih konjičkih po deželi ter se šepli s prodirajočimi bledoličniki.

KARL MARX

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevel C. ŠTUKELJ

(Nadaljevanje).

Na soboto 17. marca so ga pokopali na pokopališču v Highgate (severni London). Na grobu sta govorila med drugimi Friderik Engels in Viljem Liebknecht. Prvi je orisal njegove revolucijonarne boje in je dejal:

"Kakor Darwin zakon razvoja organske narave tako je odkril Marx razvojni zakon človeške zgodovine; doslej ideološko prerastla prikrita navadna dejstva, da morajo ljudje predvsem jesti, piti, stanovati in se oblačiti, preden se morejo pečati s politiko, znanostjo, umetnostjo vero itd., da tvori torej produkcija materijalnih življenskih sredstev in s tem vsakokratna gospodarska razvojna stopnja gotovega naroda ali gotove dobe podlago, iz katere so se razvile državne uredbe, pravna naziranja, umetnost in same verske predstave dotičnih ljudi in iz te podlage se mora tudi vse to pojasnjevati — pa ne obratno, kakor se je zgodilo doslej. Marx je odkril tudi posebni razvojni zakon današnjega kapitalističnega produkcijskega načina in po njem ustvarjene meščanske družbe. Z odkritjem nadvrednosti je to hipoma postalo jasno, dočim so se izgubile v temi vse prejšnje raziskave tako meščanskih ekonomov kot socijalističnih kritikov . . ."

Za njim je govoril Liebknecht, ki je prihitel iz Nemčije, da da svoj poslednji tribut svojemu učitelju in prijatelju:

"Mrtvi, katerega izgubo objokujemo, je bil velik v svoji ljubezni in v svojem sovraštvu. Njegovo sovraštvo je izvirale iz ljubezni. Bil je veliko srce, kakor je bil velik duh . . . On je napravil socialno demokracijo iz sekte, iz šole stranko, stranko, ki se že sedaj nepremagljivo bori in ki bo zmagala."

Engels, ki je živel potem še 12 let, je izdal oba zadnja zvezka "Kapitala", dočim je izdal tri zvezke Marxovih zgodovinskih študij o večvrednosti Karl Kautsky, Engelsov učenec in naslednik in pravi razširjevalec Marxovih naukov. Zadnjemu delu ne manjka mnogo, da bi bilo — zgodovina narodnogospodarskega nauka.

IV. MARXOVA SOCIOLOGIJA.

1. Materijalistično zgodovinsko naziranje.

Kot vodnika v svojih študijah se je Marx posluževal od 1843/44 zgodovinskega naziranja ali raziskovalne metode, ki se imenuje materijalistična — v nasprotju z idealističnim pojmovanjem zgodovine. Ker je dijalektična — ker hoče pojmovno obseči v nasprotjih se razširjajoči zgodovinski proces —, je ona prav tako kot Heglova dijalektika zgodovinsko naziranje in raziskovalna metoda hkrati. Marx ni nikjer izdelal podrobno in posebej svoje raziskovalne metode, njeni elementi so raztreseni po njegovih spisih, zlasti v "Komunističnem manifestu" in v "Bedi filozofije" in služijo v dokazilne svrhe. Le v predgovoru svoje knjige "H kritiki politične ekonomije" (1859) je podal na dveh tiskovnih straneh oris svojega zgodovinskega naziranja, toda v izrazih, ki niso vedno jasni, dosledni in neoporečni. Marx je imel namen spisati logiko, v kateri bi gotovo jasno formuliral svojo materijalistično dijalektiko. Ali tudi tako, ko imamo njegove osnovne misli o problematičnem predmetu, lahko iz njih izluščimo njegovo naziranje:

Pogled na človeško zgodovino nam zadostuje, da nas pouči, da so smatrali ljudje od časa do časa za pravilne ali napačne nazore o pravu, nravnosti, veri, državi, filozofiji, poljedelstvu, trgovini, obrti itd., da so imeli različne gospodarske naprave, družabne in državne oblike, da so šli skozi neskončno vrsto bojev, vojn in preseljevanj. Odkod izvira ta begajoča raznovrstnost človeškega mišljenja in početja? Marx si je zastavil to vprašanje, pri čemer mu ni šlo v prvi vrsti za to, da odkrije nastanek mišljenja, prava, vere, družbe, trgovine i dr.; to je vzel kot zgodovinsko dano. Njemu je šlo mnogo bolj zato, da odkrije vzroke, razvojne razloge ali gonilne sile, ki povzročajo ali ustvarjajo tendence za izpreminjanje in preobrazbe v vsebinah in oblikah pojavov. Skratka: Marxa tu ni zanimal izvor, temveč dijalektika (razvoj in izpreminjanje) stvari — revolucijonarni element zgodovine.

Marx odgovarja: Gonilna sila družbe, ki povzroča menjajoče se vsebine čutenja, mišljenja, torej človeške zavesti, ali ki poraja različne družabne naprave in konflikte, ne izvira v prvi vrsti iz mišljenja, ideje, svetovnega razuma ali svetovnega duha,temveč izvira iz materijalnih življenskih razmer. Temelj človeške zgodovine je torej materijalen. Materijalne življenske razmere — to se pravi: način, kako ljudje kot družabna bitja s pomočjo obdajajoče jih narave in s pomočjo njim samim lastnim telesnih in duševnih sposobnosti oklikujejo svoje materijalno življenje, si nabavljajo potrebščine za svoje življenje, pripravljajo potrebne dobrine za zadovoljitev svojih potreb, si te dele in izmenjavajo.

(Dalje prihodnjič.)

ALEKSANDER NEVEROV:

Taškent–kruha bogato mesto

(Ruska povest iz dni velike lakote.)

Prevedel Ivan Vuk.

(Nadaljevanje.)

Na postaji so mužiki naglo poskakali s streh. Ostala sta samo Miška in Trofim ter mrtva kmetica z žoltimi zobmi. Polna luna, ki se je dvignila visoko nad postajo, je z mehkim svitom objela mrtvo telo in se zagledala v odprta usta. Miški je postalo strašno, a Trofim je mirno rekel:

— Midva ne zlezeva doli. Zlezeš doli, a na drugo streho se tako hitro ne vzpneš. Ostaniva tukaj! Se bojiš mrtvih?

— A ti?

— Zakaj bi se jih bal? Ne vstanejo več . . . Vlak ni dolgo stal.

V temi so zamahali s svetilkami okrog lokomotive, odbičaji so

udarili drug ob drugega in
v noč,
v hladno vlago
so se mračno dvignili
vagoni, leno plesoč s kolesi.

Zadnja čuvajnica je zbežala mimo.

Z motnimi očmi je pogledala zadnja svetilka.

Nad vagoni je obvisela mrzla luna z rmeno, plešasto glavo.

— Mrzlo je! — je rekel Trofim. — Daj, objemiva se.

Miška je raztegnil mokri suknjič in Trofim ga je krepko objel s trepetajočimi rokami, stiskajoč prsi k prsim, trebuh k trebuhu.

Istotako krepko je objel sodruga tudi Miška, stiskajoč konce suknjiča skupaj na Trofimovem hrbtu. In v hladni, megleni noči, dihajoča drug drugemu v obraz, rešujoč drug drugega smrti, sta se peljala na strehi vagona kot majhen dvoglavi sveženj, zlita v eno neupogljivo voljo, v eno stremljenje — ohraniti se za vsako ceno.

— Topleje mi je — je govoril Trofim.

— Tdi meni je topleje — je govoril Miška.

— Dihaj nekoliko v to lice!

— A ti meni . . .

— Uhuhu . . .

Bil je kratek hip, ko se je v srcu obeh rodila nepoznana radost radi segrevanja. Ni bila izgovorjena z besedami. Peljala sta se molče, vendar sta čutila oba, kako dobro je, če sta dva . . .

In mrtva kmetica ju sedaj ni strašila. Bilo jima je, kakor da je govorila:

— Tako, otroka ,tako! . . .

26.

Zjutraj sta prodajala na veliki kirgiški postaji Miškov suknjič.

Trofim je rekel z glasom izkušenega človeka:

— Štiri tisoč zahtevaj!

— Ali dobim?

— Če bo preveč, popustiš nekoliko. Jaz bom kupoval. Ti lepo hvali svoj tovar in me nalašč zmerjaj, ako ti bom malo ponujal. Razumeš? . . . Idi med ljudi!

Miška je šel v pisano množico bazara, držeč v rokah očetov suknjič. Od strani je prišel Trofim:

— Glasneje kriči!

Miška je zamahnil s suknjičem:

— Ej, kupite, prodam ga!

Trofim ga je pustil, da je odšel globlje v množico. Nato je stopil za njim in glasno vprašal:

— Stoj! Koliko zahtevaš?

— Saj ne kupiš — se je obrnil Miška.

— Kdo to pravi?

— Saj nimaš denarja.

— Kaj si štel moj denar?

— Saj vidim . . .

Trofim se je razsrdil.

— Ej, domišljavec domišljavi! Govori . . . zadnja cena, koliko?

— Štiri tisoč.

— Popustiš kaj?

— Zadnja cena. Skoro nov je še . . .

Miška je stal s Trofimom v pisani množici ljudi. Glasno sta mešetarila, da bi opozorila ljudi na suknjič. Toda nikdo, niti eden se ni ustavil. Vsak je od daleč pogledal in se obrnil.

Trofim, majaje z glavo, reče:

— Zviti so hudiči. Ne potegneš jih!

Že se je poleglo veselo razpoloženje. Suknjič se je pokazal kot slab. In v tem obupavanju se je vsiljevala misel: nikdar ga ne prodaš. Niti za tisoč, niti za petsto.

V tem trenutku pa je prišel mlad Kirgiščeк, malo večji od Trofima. Obstal je pred dečkoma s črnimi, bleščečimi se očmi.

Miška je mahnil s suknjičem:

— Kupi!

Kirgiz z majhno bradico je napel ustnice, ogledoval suknjič od zunaj in od znotraj in vprašal po ruski:

— Kolk!

— Poceni. Štiri tisoč.

— Tišo!

Trofim je preko Miška kriknil:

— A kdo je gospodar tega suknjča?

— Jaz — se je obrnil Miška.

— Koliko hočeš?

— Štiri tisoč.

— Si prišel prodajat ali gobezdat? — je ostro vprašal Trofim.

— A ti? Kaj bi prav za prav rad? — je istotako strogo odgovoril Miška.

— Če hočeš prodati, na tri tisoč. Več niti kopejke. Hočeš?

Kirgiz se je ozrl v novega kupca, pljunil, se razvnel in začel otipavati podlogo. Miška je govoril trgovski

— Ne brskaj, sodrug. Blago je dobro. Dve leti boš nosil.

Pristopili so še drugi Kirgizi. Ogledovali, cmokali:

— Dve tišo!

— Ni mogoče, sodrugi. Prepoceni!

— Tri tišo! . . . No?

Trofim previdno zašepeče:

— Popusti za tisoč.

Miška je udaril Kirgizu v roko kakor odrasel pravi mužik in glasno rekel:

— Zbogom, suknjič! Blago je zares izvrstno . . .

Kupila sta kruh.

Miška ga je nesel k srcu ,objemajoč ga. Oči so blestele vse radostne, ustnice so od pričakovanja vztrepetale. Hotelo se jima je, kar na mestu, poleg branjevk, kar na bazaru, vzgrizniti z lačnimi usti v veliki kos, goltati in nič žvečiti. Ali na bazaru je nerodno. Lačni begunci so se smukali okrog njiju, gledali kruh z lačnimi, upadlimi očmi. Lahko bi jima sedaj iztrgali kruh. Miška in Trofim, sedaj najbogatejša človeka s kruhom, sta zbežala obedovat za postajo, v stepo.

Z visokega neba je krasno sijalo solnce.
Okrog so se belile kirgiške jurte.*)
Psi so lajali iz navade.
A glavno . . . kruh.

Mehak, še topel kolač je ležal na Miškovih kolenih. In radi tega so se široka stepa, nebo nad stepo in dim bele jurte kirgiške zdele istotako mehke, tople, pomirjajoče .

— No, začniva — je rekel Miška odločno in zasadil oster nož v kruh. Vzemi na moje zdravje!

Miška sam se je ves radosten pokrižal in začel jesti. Začudeno se je ozrl na sodruga.

— Ali ti ne moliš?

— Ne.

— Zakaj?

— Zato. Nočem . . . Daj mi še košček! Preveč. Ne smeva preveč pojesti. Treba prihraniti.

Dolgo sta jedla in vse po majhnih koščkih. V trebuhu jima je postajalo težko, telo se je nalivalo z mirno, sladko, sito lenobo. Rada bi zaspala pod solncem, pozabila na vse in ne mislila na nič. Miška je stegal noge v širokih laptih, ležal kakor je dolg z raztegnjenimi rokami. Nato se je zopet vsedel, zaspano gledal na manjšajoči se kolač in počasi rezal majhne koščke.

Trofim ga je tolažil:

— Naj ti ne bo žal suknjiča. Samo da si ohraniš življenje . . . vse drugo že najdeš . . .

Na postaji sta po obedu dolgo pila hladno vodo iz studenca in široko podstavljala pod pipo sita, zadovoljna usta in se umivala.

— Morava se malo očediti! — je govoril Trofim ,ogledujoč svoj zamazan trebuh. — Daj, roke obdrgniva s peskom!

— Glava me močno srbi — se je namršil Miška. — In tu ves čas lazijo.

— Uši?

— Oh, da!

— Nikar jih ne draži. Potem so sitnejše . . .

Poigrala sta se, pobrizgala s hladno vodo in postalo jima je docela veselo. Ko sta se poveselila, je Miška zvito pomežikni:

— No, sedaj pa sam skrbi!

— O čem?

— Kako prideva na vlak.

— A ti? Kaj boš ti delal?

— Hranil te bom s kruhom . . .

*) Zložljiva hiša-šotor.

(Dalje prihodnjič.)

Klub št. 1 JSZ in njegove priredbe

Referat tajnika Petra Bernika na seji kluba št. 1. decembra 1930.

(Nadaljevanje.)

Uspeh priredb je odvisen največ od kluba samega. Ako se članstvo ne pusti begati nasprotnikom, ker se zaveda, da dela v korist kluba in s tem v korist delavskega gibanja bodisi na kulturnem in na drugih poljih naših aktivnosti, ne bo več argumentov, da imamo preveč dramskih in drugih priredb, pač pa bomo storili kolikor je največ v naši moči, da bodo vse uspešne.

Če pa bi npr. odrekli sodelovanje, če bi med članstvom zavladala z ozirom na naše prireditve hladnost, tedaj bi bila se ena preveč.

Važno je, da se proda kolikor mogoče mnogo vstopnic za vsako našo priredbo v predprodaji. Priznam, da je to delo težko in marsikomu nepriljubljeno. V vidu pa je treba imeti, da se gre za koristi kluba in za uspeh njegovega dela na kulturnem polju. Mi ne razpečavamo vstopnic za navadne plesne zabave pač pa za dramske predstave in koncerte. To je treba onim, katerim ponudimo vstopnico, vselej pojasniti. Gre se za delo, ki ga mora nekdo vršiti v vsaki naselbini, če hoče, da živi in da ne zastane v napredku.

Kdaj se vrše naše priredbe in kdaj drugih društev, in v koliko so klubove priredbe konkurenčne drugim, je vprašanje, na katerega je lahko prav na kratko odgovoriti. Vse klubove dramske in koncertne prireditve se vrše ob nedeljah popoldne. Priredbe drugih društev se vrše skoro vse ob sobotah zvečer. Slednje so le plesne zabave. Kdor rad pleše in je naklonjen društvu, ki prireja veselico, se bo udeležil plesne veselice, pa če se kdaj vrši kaka dramska predstava ali ne. Komur je tudi za dramo, pride tudi na predstavo ali koncert, četudi je prejšnji večer bil na veselici.

Posamezna društva imajo že od nekdaj po eno, kvečjemu dve veselici letno. Predno je klub začel s svojimi dramskimi in koncertnimi priredbami, ni bilo nič več veselic drugih društev, kakor jih je sedaj. Pa tudi kar se predstav in koncertov tiče, jih ni bilo manj, ker so igre vprizarjala druga pevska in dramska društva.

Čemu torej očitki, da ima klub, ali da je sploh v splošnem preveč predstav, koncertov in veselic? Ako bi jih bilo po mnenju tistih naših prijateljev, ki v nasprotnem taboru kritizirajo naše delo, res preveč, ne bi ustanavljali konkurečnih skupin, nego bi delali na kulturnem polju pod okriljem kluba, ki zastopa pošteno delavsko izobrazbo in goji kulturno delo radi kulture.

Priredbe stanejo. Brezposelnemu delavstvu, ali tistemu, ki ne dela stalno in več ali manj sploh vsakemu je težko udeleževati se mnogih priredb, ker so pač zvezane z izdatki. Toda naselbina je velika in ljudje lahko izbirajo. Kot sem že dejal, komur je za dramske predstave ali koncerte, se jih bo udeležil ako mu sredstva količkaj dopuščajo. Tisti, kateri imajo največ zabave v plesu, pa pridejo prav tako gotovo na plesne zabave društev, pa če so v njih člani ali ne. Umevno je, da če ne bi bilo toliko ljudi nezaposljenih, bi bili za uspeh priredb vsekakor boljši pogoji. Klub temu pa bi tudi v času takozvane prosperitete nasprotniki vpili, da ima klub preveč priredb.

Kaj je namen vseh klubovih priredb ,sem pojasnil že skoro vse v uvodu. Klub prireja svoje dramske predstave in koncertne nastope v svrho izobrazbe delavstva. To je njegov glavni namen. Drugi namen je razvedrilo. Nihče mi ne bo ugovarjal, da delavec ne potrebuje razvedrila. Potrebne so mu vsled tega tudi dramske predstave veselega značaja, kot jih imenujemo komedije ali veseloigre, ki pa naj bodo zopet take, da pokažejo vsaj deloma tudi resno stran našega življenja. Kdor trdi, da je namen klubovih priredb okoristiti se gmotno ta je ali v zmoti in ne pojmuje klubovih aktivnosti, ali pa to dela iz zlobe. Ves čisti prebitek priredb gre gotovo v klubovo blagajno. In iz klubove blagajne se potem podpira delavski tisk v splošnem, zbiramo fond za dom J. S. Z., o katerem je vsak prepričan, da je našemu gibanju neobhodno potreben, podpiramo socialistično agitacijo v splošnem itd. Ali ni to vse v korist nas vseh, delavstva v splošnem? Mogoče bo kdo rekel, čemu naj Slovenci podpiramo socialistično propagando, ker tukaj v Chicagu itak nič ne štejemo? Na to je odgovor zelo lahak. Vsak posameznik, vsaka poedina skupina, vsak poedini narod naj izvrši svojo dolžnost, in ko bo to storjeno, je cilj socializma dosežen. Odrekanje sodelovanja torej škoduje delavski stvari. Čim več je takih, ki odrekajo sodelovanje, toliko dalj bo vzelo do cilja.

Odvisno je sedaj od kluba odnosno od članov, izreči sodbo, ali ima klub preveč priredb, t. j., ali naj jih ima še v bodoče isto število. Če hočemo upoštevati kritiko nasprotnikov, ne bomo več delali toliko za uspeh naših dramskih priredb in koncertov, ako pa se zavedamo dolžnosti, kakršne ima vsak razredno zaveden delavec, tedaj bomo delali naprej kolikor mogoče za splošen uspeh vseh klubovih priredb ne oziraje se, kaj reče ta, kaj kritizira drugi. Dolžnost nas vseh je, delati po začrtani poti, ne oziraje se ne levo ali desno. Dolžnost vsakega klubovega odseka je izvršiti nalogo, katero je prevzel čimboljše. Največja napaka je, prevzeti kako delo, potem pa čakati, da ga izvrši drugi. Iz tega pa izhaja potem nezadovoljnost in apatija do vsega, ker eden prevzame, izvršiti pa mora delo drugi. S tem se preobklada ene osebe, druge pa navadno stoje na strani, in dogaja se, da potem kritizirajo že izvršeno delo, mesto da bi ga sami naredili.

Naš odgovor vsem nasprotnikom in kritikom naj bodo dobro uspele priredbe, ki so pa mogoče le, **AKO VSI STORIMO SVOJO DOLŽNOST.** Če pa članstvo kluba ni pripravljeno delati, ako se boji agitirati za klubove priredbe, se čuti utrujenega za prodajo vstopnic v predprodaji, ako hoče takorekoč kapitulirati pred nasprotniki, potem pa omejimo število naših priredb in prepustimo delo, katerega vrši naš klub v kulturnem oziru nasprotnikom. Prepričan sem, da bi v tem slučaju trpel ne samo klub, ampak cela naša J. S. Z., koristi pa bi imelo nazadnjaštvo. Poleg tega se bi še bahali, "češ, pa smo jih prisilili k tlom"! Moje mnenje je, ne znižati število priredb, ker jih itak nimamo preveč, v enem oziru še premalo. Dolžnost kluba bi bila, imeti več priredb kulturnega značaja, ker od njih ,ako so pravilno organizirane, ne boli nikogar glava, dočim priredbe, ki so samo pivskega značaja, povzročajo marsikomu mačka. Priporočam klubu, da ostane pri sedanjem številu priredb, ker, ako ga znižamo, bi to značilo korak nazaj. Klub št. 1 mora naprej s svojimi priredbami.

(Konec.)

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.
1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST
4:30—6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by appointments.
Residence Tel.: Crawford 8440

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.
Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

FRANK FLORJANCICH
Trgovina z železnino.
Zaloga barv, šip za okna, potrebščin za dom, igrač za otroke in potrebščin za vrtove.
Prvovrstno blago. Zmerne cene.
40 N. Harlem Ave. Riverside, Ill.
Med 32nd St. in C. B. Q. postajo.
Tel. Riverside 2376.

KNJIŽNICA KLUBA ŠT. 1 J. S. Z.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
(v upravništvu Proletarca)
ima na razpolago bogato zbirko knjig v slovenskem in angleškem jeziku, katere izposojuje proti mali odškodnini članom in nečlanom.
Urad odprt vsak dan izvzemši nedelj in praznikov in ob večerih razven torka večera.
Knjižničar.

VINKO ARBANAS
1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 4340.
SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.
Sveže cvetlice za plese, svadbe, pogrebe itd.

TISKOVINE
SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill
Tel. Lawndale 2012
A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.
V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA"
Stane za celo leto $6.00, pol leta $3.00.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO
MERKUR
3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)
FINA KUHINJA IN POSTREŽBA.
KARL GLASER, lastnik.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

John Metelko, O. D.
Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

Anton Zornik
HERMINIE, PA.
Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Herminie 2221.

Pravi prijatelj
V SLABIH ČASIH JE HRANILNA VLOGA V SIGURNI BANKI.
KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILLINOIS.

Wm. B. PUTZ
Cicero's { LEADING LARGEST OLDEST } Florist
Cvetlice in venci za vse slučaje.
5134 W. 25TH ST., CICERO, ILL.
Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR, lastnik.
1724 S Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarne.

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street, CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer.
Tel., LAWNDALE 4872.
V FRANCES WILLARD BOLNIŠNICI
od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrtkih in sobotah.

Dr. Andrew Furlan
ZOBOZDRAVNIK
vogal Crawford and Ogden Ave.
(Ogden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.
Tel. Crawford 2893.
Tel. na domu Rockwell 2816.

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa iz Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje.)

"Ha—ha, ti ljubiš takega bojazljivca? Glej, kako se je zaril v pečino ,kakor črv, ha-ha." je stegnil desnico v mračni kot. "Le potrpi, varalica; ukrotil te bom, kakor sem ukrotil zverine, da so krotke kakor mačke in bojazljive, kakor, ha-ha, onile črv. Ako ne tako, pojde tako!" je zamahnil z bičem po Madaleni.

"Proklinjam te! Enkrat si me premagal, sedaj me ne boš več!" se je zvila v klopčič ona, potem pa se zagnala vanj. "Nikoli več!"

"Ako ne tako'," je zatulil krotilec, "pojde tako!" Tisti hip je dvignil izpod plašča desnico, v njej se je zasvetila ostrina bodala. Zunaj je udarila strela. Svetel plamen je razsvetlil votlino, krotilcu je upadla roka. Ramon je skočil iz razpoke in se z nepričakovano hladnokrvnostjo postavil ponosno vzravnan pred orjaškega krotilca. "Človek," je razgalil prsi, "evo ti, suni!"

"Norec," se je nasmejal Venecij in odvrgl bodalo. "Zunaj gre dež," je pristavil hip kesneje in treščil nasprotnika iz votline. V tem je z bliskovito naglico zgrabila Madalena na tleh ležeče bodalo in ga spretno in brez pomisleka zasadila krotilcu od zadaj v laket.

Venecij je zatulil, si izdrl bodalo z levico, zgrabil Madaleno za vrat in jo vrgel ob tla.

"Ti ne znaš, dekle," je pokleknil ob njej. "Takole, vidiš, takole," ji je nastavil na prsi okrvavljeno bodalo. "Počasi, prav počasi in, he he, bolj globoko!" Potiskal je in prav ko je predrl kožo, mu je skočil nekdo za vrat, ter ga prevrnil. Tisti hip je uporabila Madalena, da je zbežala iz votline. Krotilec je raztegnil obraz in se zagledal v napadalca: "Oho, vi ste že nazaj? Hvala vam, za pravkar izkazano junaštvo; obvarovali ste me pred giljotino. Dal ji bom drugo zdravili," je vstajal in premeril Ramona. 'In vi? Vam vožnja po zraku ugaja?"

"Kakor vidite, mi ugaja," je vtaknil on roke v žep, "prišel sem ponovno."

"Bedak! Premladi ste in preneumni. Obvežite mi rano," mu je nastavil laket, "in ne vtikajte rok v žerjavico! Ta ženska je zverina. Ako se ne pokori meni, ko sem vendar ukrotil že mnogo podivjanih zveri, se tudi vam ne bo."

Ramon mu je prevezoval rano.

"Tako," je dejal krotilec, "dobro je. Sedaj pa pojdite domov in se zaletite z glavo v zid. Nu, kaj čakate? Se bojite dežja?"

"Da, tako nekako," je pritrdil Ramon in odšel.

Tisti večer je Ramon zaman iskal Madaleno. Taval je po mestu, krog hotela in cirkusa — nič; kakor da bi se pogreznila. Prisostvoval je predstavi, tudi tam je ni bilo . . .

Pozno v noči se je potikal krog platnenih zagrad meneč, da jo najde tu najbrže. Bila je čista in jasna noč z zvezdami in ščipom okrašena. Oprijemal se je cirkuških stebrov in žic, ki so bile prepletene od kola do kola, ter od časa do časa prisluhnil v temo. Hipoma je opazil, da stoji kraj zverinjaka. Mrtva tišina je ležala vsepovsod, le v kletkah se je tupatam prevalil kak lev, zatulil, kakor nekoč v prostosti, potem pa je zopet utihnilo in zamrlo.

"Madalena!" je polglasno zaječal Ramon skozi mrak. Odmev, samo odmev in potem tišina, mrtva tišina . . . Obhodil je zverinjak, zatulil bi v noč, glasno in strašno, pa je le plaho zopet zaječal: "Madalena! Madalena!"

Tedaj je nekdo tik za njim zaječal, boječe in s trepetom. Ramon se je zdrznil, se oprijel stebrov in prisluhnil. Zdajci je za ograjo zverinjaka odgrnil nekdo platneni zastor, med železnimi palicami je pogledal žolt ženski obraz. Ščip se je uprl vanj, da je postal mrtvaško bled.

Ramon se je stresel, se opotekel in se oklenil železnih drogov.

"Ti Madalena? Tu med levi?"

"Mrtvec," je odstopila ona in v grozi položila desnico na prsi. "Ti si mrtev, mrtev..." Močan lev je stresel grivo in se plazil bliže in bliže. Njegove oči so se strašno zasvetile, odprl je žrelo in je zatulil v človeka onstran ograje. Zatulil je strašno, da se je stresla noč in se pričeli buditi ostali levi. Vstajali so in se bližali. Ko je zatulil še Huron, so zatulili vsi. Grozoten je bil njih glas in turoben. Sredi njih je stala trepetaje Madalena. Ko je Huron stegnil jezik in obliznil njeno roko, so pričeli siliti vsi v njo. Lezli so drug preko drugega, človeško telo jim je zadišalo. Ko pa je videl Huron, kako človeško meso podrhteva v strahu ,je zatulil ponovno v noč, in vsi so polegli na tla, ter se splazili nazaj. Huron je bil kralj med njimi, njegovega žrela so se bali vsi in se mu pokorili.

Ramon je stal z mrtvaško bledim obrazom med žicami in molče, brez besede, brez jeka bulil v nesrečno plesalko. Madalena se je prestrašila. To ni on. To je duh njegov, ki se vrača iz tiste votline, saj ji je pokazal Venecij z njegovo krvjo okrvavljeno bodalo. On je mrtev! Tak se vrača, vrača iz tiste votline, potem ko je moral zaradi nje umreti. Zakričala bi ,strašneje od leva bi vrgla krik skozi noč ,a zbala se je zveri; prestrašila bi se, planile bi vanjo in jo raztrgale. Predramila bi spečega stražarja ,ki ga je bil postavil Venecij, predno jo je zaprl in mu ukazal, naj jo pretepe z bičem, če začuje njen glas. Mrtvaški obraz pred njo pa se ji je bližal, postajal je večji in večji ožarjen od mesečine se je zaril med železne palice. Naslednji trenotek se je Ramon preril še z rokami skozi ograjo in jih stegoval proti njej.

"Ramon! Ubogi Ramon!" je iztrgala polglasno ona in se zagrebla z rokami v lase.

"Približaj se mi," je zašepetal oni onstran ograde, "izvlečem te skozi razpoke živo ali mrtvo . . ." je ponavljal in stegoval roke proti njej.

'Govori'," je stegnila roke proti njemu, "ali si živ, ali si mrtev!"

Tedaj sta se privila — med njima je bila hladna stena železnih drogov . . . Tisti hip je začutila Madalena v srcu prvo iskro bolezni.

"Reši me," je zaprosila, "in večno bom tvoja."

Ramon se je zagnal v železje ,a njegov sunek je bil daleko preslab, da bi pretrgal tesno zvezane drogove.

Tedaj je zapazila Madalena visoko nad seboj mala železna vrata. Skozi nje so metali zverem hrano kadar ni bilo krotilca, da bi jih sam nakrmil. Spretno je splezal Ramon po ograji, odvil žico in sunil. Potem je sunil še parkrat in vratca so se odprla . . .

Madalena bi kriknila od veselja, a zbrala je vse moči, da se je zadrževala vsakega vzklika, ki bi lahko pogubonosno vplival na njeno rešitev. Ramon ji je podal skozi vratca roko, katere se je Madalena, potem ko je splezala po zagradi, krčevito oklenila. Z velikim naporom se je povzpela do odprtine in zagledala pred seboj prostost. Se skok in rešena je.

Kmalu po njenem begu so zatulili levi. Prebudili so se in se nemirno plazili po tleh. Pa je Huron dvignil glavo, se povzpel na ograjo in zatulil proti odprtim vratom. Potem je splezal do odprtine in se v krasnem skoku spustil v prostost. Njegova griva je zavalovala v mesečini in se polegla. Za njim so se povzpeli še ostali levi in pobegnili drug za drugim v noč. Po aleji je tisti čas pricelo izgubljeno pseto. Izza drevja so planile nanj zveri, pes je zacvilil in utihnil. — Nočno tišino je motilo hreščanje kosti.

Tisto dopoldne je položila sivolasa mati zadnjikrat roko na svojega sina.

"Sin, ti si izgubljen," je dejala. "Podal si se v prepad in umrl boš v prepadu."

"Nič zato," se je nasmejal Ramon v solzni obraz, "dosti sem star ,ukazovati mi more edinole moje srce."

"Kriste," se je zgrabila mati za sive lase, "reši mi tega otroka."

"Pusti njega," se je norčeval sin. "Bog ne more imeti povsod misli. Rešil se bom sam, čisto sam."

"Ramon, glej sklenjene materine roke," je prosila mati, " te so te pestovale s toliko radostjo ko si plakal v mojem naročju dolge noči, daj otrok moj, ne hodi več . . . "

"Mati," je odstopil Ramon, "srcu ukazovati ne more nihče!" Položil je roko na prsi in se sklonil. "Nihče," je ponavljal, "srce je samo svoje, kar ono hoče, to mora imeti ako ne, o mati, ali hočete videti mojo kri?"

"Sin", se je prestrašila mati, "kaj tako daleč je že speljana pot? Tja bi šel? V smrt? Otrok! Ta ženska je vlačuga!"

"Kaj"? se je postavil v bran sin.

"Vlačuga je"!

"Mati", je zatulil on, "ne raztrgajte mi srca, ako si ga kedaj ljubila! Mati! "Opotekel se je k njej in razpel jopič. "Iztrgaj vsega, vsega mati, da izdihnem pri tebi; a ne trgaj ga po malem, ne mati, to boli, boli . . ."

"Na", je razpela roki, "poljubi me!" Potem se je zgrudila vsa bleda in težko hropela.

Tisti hip vstopi v sobo visok mož. Ko zagleda mater na parketu, skočil k njej, odrine sina in jo položi na posteljo.

"Ti", dvigne nato desnico in stopi pred nepokorneža, "postopaš vse noči! Ali si pozabil kdo si in čigav si?" — — — —

"Zavrgel si knjige in sedaj hočeš zavreči še starše? Nikamor več!" je ukazal oče, "tu je tvoj dom!"

"Oče", se je zdrznil Ramon, "samo nocoj še in potem nikdar več".

"Beseda"? je premeril oče sklonjenega sina.

"Da", je pritrdil sin, "nocoj, samo nocoj in potem nikoli več, oče . . . "

V njem je dozorel sklep. Pobegniti hoče! Še nocoj morata pobegniti.

Madalena je ležala v predmestni sobi na oguljenem divanu in nemirno izpuhavala dim. Njeni lasje so bili razmršeni, oči zbegane, a po njenem licu je nemirno potrepetavalo.

"Izvolite," je rekla, ko je nekdo potrkal na vrata. "Ah, ti si!" se je nasmejala, ko je zagledala njegov obraz. Potem ga je ovila z rokami in ga poljubovala.

(Dalje prihodnjič.)

Poročilo iz Kansasa

Pogled na prošle volitve.

188,000 glasov je prejel pri lanskih novembrskih volitvah v Kansasu "kozje-žlezni" specialist dr. Brinkley, "neodvisni" kandidat za governerski stolec. Kot je bilo že poročano, so mu oblasti v poletju prošlo leto vzele pravico izvrševati zdravniško prakso, in potem so ga "svobodni ameriški državljani" nagradili z omenjenim ogromnim številom glasov.

Če ne bi volilci, ki so glasovali zanj, napravili toliko napak na glasovnici, bi bil danes najbrž on naš governer. Pravijo, da je bilo okrog 35,000 zanj oddanih glasov nepravilno zabeleženih na glasovnici in vsled tega zavrženih. Republikanski in demokratski governerski kandidat sta dobila vsaki približno 226 000 glasov. Izvoljen je bil demokrat s par sto glasovi večine.

Vzrok, da je imel dr. Brinkley toliko neveljavnih glasov je v tem, da njegovo ime ni bilo tiskano na glasovnici, nego ga je moral vsak volilec sam vpisati in narediti križ v okvirju. Mnogi so pri vpisavanju napravili to ali ono pomoto in s tem so veščaku "kozjih žlez", s katerimi je "mladil" moške, zapravili svoje glasove.

Dr. Brinkley v politiki je nov dokaz, koliko lažje je maso ljudi vleči za nos, kakor pa jo pridobiti v stranko, v kateri je treba misliti. Dokler je šlo, je vlekel petične priletne moške z žlezami, ali ko ga je začela preganjati oblast, je izgubil končno še zdravniško licenco. Nato se je podal v politiko, se v sredi kampanje proglasil za governerskega kandidata, skoval si je nekaj programa, ki ga je pobral največ iz socialistične platforme, in ga zabelil s svojimi ocarki, drugače pa se je sukala agitacija največ okrog njegove osebe. Dasi brez organizacije, je vzbudil kmalu pozornost. Štetje glasov je pokazalo, da farmarji v Kansasu izgubljajo zaupanje v republikansko in demokratsko stranko in zdaj iščejo novega Mesijo. Kansas je pretežno agrikulturna dežela. Farmarjem so republikanci in demokratje v predsedniški volilni kampanji l. 1928 veliko obljubovali — totoda pozneje prav malo dali. Zdaj vedo, da nimajo od kapitalističnih strank ničesar dobrega pričakovati. Ne vedo pa, da se bi mogli organizirati v svoji stranki, pa se rajše oprimejo kakega demagoga, kakor je omenjeni doktor.

Novemberske volitve so tudi pokazale važnost radio postaj v kampanji. Dr. Brinkley ima svojo radio-oddajno postajo v Milfordu, Kans., katero je porabil za svoje oglašanje. Smelo trdim, da je pridobil tri četrtine zanj oddanih glasov s pomočjo reklame, ki jo je širil s svoje radio-postaje. Grmel je proti republikanskim in demokratskim bossom, in to je farmarjem ugajalo. Ni čuda, da se posedujoči razred trudi, da dobi monopol nad vsemi radiopostajami, in da izriva postaje, kakor je npr. W-EVD v New Yorku in postajo Čikaške delavske federacije.

Socialistični glasovi.

Socialistična stranka v Kansasu ni vodila lani skoro nikake agitacije radi pomanjkanja finančnih sredstev. Razposlala je nekaj tisoč letakov, socialistično platformo, in to je bila vsa agitacija. Kljub temu je rezultat pokazal, da nam ni treba obupavati, četudi tvorijo prebivalstvo Kansasa večinoma farmarji, ki so še težje dostopni socialističnim idejam kakor delavci. Največ glasov na socialistični listi je prejel sodrug Graham, namreč 60,554. Kandidiral je za sodnika v vrhovnem sodišču.

Vprašanje smrtne kazni.

V tekočem zasedanju kansaške legislature v Topeki je na razpravi več važnih in zanimivih predlog. N. pr., da se zopet uvede smrtno kazen. Argument nasprotnikov take spremembe v kansaškem zakoniku je, da ni odstotek zločinov v tistih državah, ki imajo smrtno kazen, nič manjši, ako ne celo večji, kakor v Kansasu. Dokazano je, da smrtna kazen sama na sebi ne znižuje število zločinskih dejanj.

V razpravi je tudi vprašanje šolstva. Šole vzdržuje vsaka občina ali distrikt zase. To je star sistem, ki prizadeva posebno majnarske in druge industrialne naselbine, koder je vrednost zemljišč in poslopij nizka, imajo pa veliko število šolo-obveznih otrok. Davki za šole so jim vsled tega ogromno narasli. Nasprotno pa imajo nekateri farmarski okraji, posebno koder so oljna polja, zelo nizke davke, ker je zaradi redke obljudenosti le malo za šolo obveznih otrok. Gre sedaj za to, da država prevzame šolstvo pod svojo kontrolo in oskrbo, davki v ta namen pa se bi razdelili bol sorazmerno.

Propadli iniciativni predlogi.

Pri novemberskih volitvah sta propadla oba dodatka h kansaški ustavi, ki sta bila predložena volilcem na splošno glasovanje. Eden je določal, da se zviša dnevnice poslancem s tri na deset dolarjev na dan. Volilci so rekli "ne" in dnevnice ostanejo -3, kakor so v veljavi že pol stoletja. Poslanci so prisiljeni pri tej plači iskati si postranskih zaslužkov, pa jih jim dajo privatni interesi v obliki grafta. Mogoče je, da so imeli volilci v vidiku delo, ki ga izvrše poslanci, pa so si mislili, da je zanje še tri dolarje preveč.

Spominjam se, ko smo svoječasno socialisti izvolili dva poslanca v tem okraju. Oba sta spadala k ubogi delavski pari in sta se pritoževala zaradi nizkih dnevnic. Pojasnjevala sta, da morata radi male plače hoditi po hrano na "hamburger stand" in v "chili parlor" medtem ko poslanci iz premožnih slojev, kot advokatje, bogati trgovci, podjetniki in farmarski političarji žive v dragih hotelih.

Propadel je tudi dodatek, ki je določal naraščanje dohodninskega davka. Zadel bi bi najbolj bogate korporacije.

Polomi bank v Kansasu.

Kot drugod, mogoče še bolj, pokajo banke tudi v Kansasu in mali vlagatelji izgube še tistih par dolarjev, ki so si jih pritrgali, da so jih mogli položiti na stran. V tem premogovniškem okrožju je bankrotiralo sedem bank že pred štirimi leti. Pripadale so takovanemu "chain" sistemu. Glavni njihov lastnik, neki Miller, je bil že pred letom in pol obsojen od 10 do 35 let zapora, toda še vedno je prost in hodi svobodno okrog. Ne postopa se z njim kakor s stavkarji ali z majnarjem, ki si je "naprešal" galono grozdjevca, četudi samo za svojo porabo.

Ko se je pred par leti vršila proti imenovanemu bankirju obravnava pred sodiščem v Fort Scottu zaradi nepostavnih špekulacij in ponarejanja računov, je v času, ko se je vršila razprava, je zgorelo neko noč sodno poslopje z vsemi dokumenti, ki so se nanašali na Millerjev slučaj, oziroma na njegove propadle banke. S tem naj bi bil izginil obtežilni materijal proti njemu, toda krivda je bila preveč očitna, ljudstvo razburjeno, in da so ga "potolažili", so bankirja obsodili. Ampak biti obsojen ter kazen odsedeti, to sta dve stvari. Bankir, ki je pripravil delavce in farmarje ob prihranke, svobodno šeta vzlic obsodbi, medtem ko mora robot, ki je nepostavno prešal ali si napravil malo zdravila za trebuh, prestati kazen do poslednjega dneva.

Stavbinska društva prizadeta.

V sedanji depresiji so zelo prizadeta tukajšnja stavbinska hranilna in posojilna društva (Building & Loan Assoc.) Zaradi skrahirane premogovniške industrije so že-več let imela težko stališče, ki se je v tekoči krizi zelo poslabšalo. Svoječasno so dajala na domove, ki so bili pred 10. leti vredni $2.000, po $700 do $1000 posojila, in danes v mnogih slučajih niso vredni niti tri sto dolarjev. Lastniki hiš ne morejo in včasi nočejo plačevati obveznosti. Tako so prišle hiše skozi sodnijsko licitacijo v direktno poset stavbinskih-posojilnih društev, katera ne vedo, kaj bi z njimi. Govore, da ima eno teh društev za približno $200,000 vrednosti hiš že v svoji posesti, ker lastniki niso plačevali obveznosti. Te hiše so večinoma prazne, toda davek je treba plačevati od njih. Kupcev ni, vzlic nizkim cenam hiš ker se ljudje boje davkov. Na sodniji v Girardu je večkrat "sheriff sale" ali javna dražba za domove, stavbišča itd. vsled zaostalih davkov. Prideš na tako dražbo in lahko kupiš dom za en dolar, poleg pa moraš kajpada plačati zaostale davke. Dasi si prišel poceni do svoje hiše, je v naših razmerah stvar vendarle draga, kajti kakor so trli davki prejšnjega lastnika, tako tlačijo tudi novega, prilike za zaslužek pa so majhne, plača nizka, dela se poredkoma, da v srednje dobrem slučaju zadostuje komaj za hrano.

Tak je sedanji blazni sistem, ki pa mora po mnenju nevedne mase tak ostati na veke. Bog nas varuj socializma, ki ruši domove . . . ter konfiscira privatno imetje. Šur Majk!

Unija in premogovniki.

Delavske razmere so pri nas kakor povsod, s to razliko, da so slabše. Tukajšnja največja družba, Western Coal Co., ki zaposluje nad 1200 delavcev, obratuje le dva dni v tednu.

S 1. aprilom poteče pogodba z unijo. Kompanije ponujajo podaljšanje obstoječega sporazuma za nadaljnih pet let. Še boljše bi bilo zanje, če bi delavcem predlagali, da naj se zavežejo kar za celo življenje v sužnost.

Majnarji preklinjajo John L. Lewisa ter njegovo bando s sedanjim odborom 14. distrikta vred, katerega je Lewis usilil tukajšnjim rudarjem s pomočjo kompanij, potem, ko je preklical prejšnji organizaciji poslovnico ter imenoval svoj odbor na mesto onega, kateri pripada Howattovi struji. Zdaj imamo dva odbora: Lewisovega, ki kontrolira s pomočjo operatorjev 14. distrikt UMW of A., in pa prejšnjega, ki se noče umakniti. Premogarji čakajo prilike, da zopet obračunajo z Lewisom, kateri dela roka v roki z operatorji, da skupno drže delavce za goltanec.

Stari odbor, videč, da v takih okoliščinah tukaj ne more zaenkrat ničesar storiti proti premoči kompanij in Lewisa, je usmeril svoje aktivnosti za ponovno organiziranje 21. okraja, ki vključuje premogovnike v Oklahomi in Arkansasu.

Ameriški družinski koledar.

Družinski koledar za leto 1931 je zopet prekosil samega sebe. Je to knjiga, ki bi jo moral imeti in čitati sleherni slovenski delavec v Ameriki. Pri razpečavanju po raznih naselbinah sem zopet prišel do zaključka, da bi se marsikje veliko lažje prodalo kvort "takratkega" kot pa knjigo. No, da, kadar bo resnica obratna, to je, da bo delavec rajše segel po knjigah, ki ga izobrazujejo, kakor po pijači, pa v najbogatejši deželi na svetu ne bo več mizerije.

Prejel sem tudi knjige Cankarjeve družbe. Zelo mi ugajajo. Fino, izbrano čtivo in lepe, pomembne slike. In štiri knjige za en dolar ter 10c za pošiljalne stroške! Sodrugi, dobre in poceni so, sezite po njih!

Anton Šular.

Pisatelj, ki se je zameril Amerikancem

Ko so ameriškemu pisatelju Sinclair Lewisu sporočili, da dobi Noblovo nagrado za literaturo za leto 1930, je odpotoval na Švedsko, da prisostvuje slavnosti oddajanja nagrade. Ob tej priliki je rekel precej slabega o ameriških babbittih, kar so mu v tej deželi listi zelo zamerili. Pozneje je v nekem govoru v Nemčiji skušal "napako" popraviti z izjavo, da se smatra za dobrega in lojalnega Amerikanca, ki bi bil v vsakem slučaju s svojo deželo, tudi če se bo po krivem zapletla v vojno. Dasi je Sinclair Lewis povedal Amerikancem mnogo resnice, kakršna jim ni ravno ljuba, so njegove knjige vendarle dobile veliko cirkulacijo, ki so prinesle založnikom in njemu veliko stotisoč dolarjev. Lewis ni radikalec, zato ga časopisje tolerira in rado piše o njemu, medtem ko Upton Sinclairja, ki v Evropi slovi za enega največjim ameriških pisateljev, najrajše ignorira. Na tej sliki na levi je Sinclair Lewis, in drugi proti desni je švedski kralj Gustav, ki je izročil Lewisu Noblovo nagrado.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročnina $2 na leto, $1 na pol leta. Najboljše urejevan angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnino zani sprejema "Proletarec"

CHICAGO, ILL.

"STARI GREHI"

V DVORANI ČSPS.

v nedeljo 25. januarja.

Vprizori dramski odsek kluba št. 1.

VSTOPNICE PO 75c.

Iztresanje "starih grehov" na odru dvorane ČSPS

Chicago, Ill. — Glas gre naokrog, da takega smeha že dolgo ni bilo v dvorani ČSPS., kakor ga bo slišala v nedeljo 25. januarja, ko dramski odsek kluba št. 1 vprizori veseloigro "STARI GREHI". Za to govorico so odgovorni tisti, ki so imeli priliko poslušati igralce ter igralke na vajah, in oni, katerim je ta igra znana.

Zapotokarja, starega častnega konzula bogvedi katere republike bo igral John Olip. Vlogo Katre, njegove gospodinje, ki je v neprestani bojazni, da jo gospod Zapotokar vsled njene starosti odslovi ter si najame mlajšo, ima Anna Hribar. Gospoda Korena vam predstavi Tone Garden, Novaka Frank Udovich, Koprivca bo igral John Hujan, gdč.. Ema Mrakova bo Kathrine Beuk, Mary Udovičevo bomo videli v vlogi ge. Nagijeve in Francko Vider v vlogi ge. Šolarjeve. Rudolfa Hočevarja bo igral John Kochevar ,ki bo v dvorani s svojim orkestrom, da ustreže plesalcem, ki se bodo vrteli po končani igri.

V igri se razpletajo čudne stvari ,odkrivajo se stari grehi, nove ljubezenske zveze se kujejo, dogode se poroke — cela panorama smeha!

Vstopnice so po 75c. Nabavite si jih v predprodaji pri članih in članicah kluba št. 1 ter pevskega zbora "Sava".

Dvorana bo odprta kot običajno ob 2:30 popoldne, igra pa se prične pol ure pozneje. Predstavi sledi plesna in prosta zabava. — **P. O.**

Odbor kluba št. 115 JSZ

V odboru kluba št. 115 JSZ. v Detroitu za leto 1931 so: Frank Česen, tajnik-blagajnik; Anton Stefler, zapisnikar; Joseph Devyak, Albert Naprudnik in Joseph Drobnich so v nadzornem odboru. V publikacijskem odseku sta Joseph Devyak in Frank Česen, Joe Anžiček pa je zastopnik Proletarca. Seja kluba št. 115 se vrši vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. del. domu.

Odborniki kluba št. 114

Klub št. 114 JSZ. v Detroitu, Mich., bo vodil v tem letu sledeči odbor: Peter Kisovic, tajnik- blagajnik; Franjo Kuhovski, zapisnikar; Peter Benedict, organizator. Nadzorni odbor: Janko Zornik, Math Urbas in John Janc. Mike Glad, knjižničar. Klubova zastopnika v centralnem odboru detroitske soc. stranke sta Frank Nograsek in Frank Smerde. Tajnica pevskega zbora "Svoboda" je Mary Potočnik.

PROSVETNA MATICA J. S. Z.

V fond PROSVETNE MATICE J. S. Z. so vplačala društva, socialistični klubi in druge organizacije v dec. 1930 kot sledi:

Številka in kraj društva.	Skupaj.
206, SNPJ., Gross, Kans.	$ 4.50
36, SNPJ., Willock, Pa.	4.50
477, SNPJ., Cleveland O.	6.00
74, SNPJ., Virden, Ill.	1.00
22, SSPZ., Indianapolis Ind.	6.00
244, SNPJ., Kaylor, Pa.	9.00
10, SNPJ., Rock Spring, Wyo.	1.50
66, SNPJ., Trinidad, Colo.	3.00
5, SNPJ., Cleveland, O.	12.00
1, SNPJ., Chicago, Ill.	6.00
102, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	5.00
434, SNPJ., Arma, Kans.	6.00
194, SNPJ., West Allis, Wis.	6.00
225, SNPJ., Edison, Kans.	3.00
190, SNPJ., St. Michael, Pa.	6.00
363, SNPJ., Gallowav, W. Va.	2.00
80, SSPZ., Herminie, Pa.	6.00
575, SNPJ., Indianapolis, Ind.	1.00
275, SNPJ., Maynard, O.	1.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	3.00
362, SNPJ., Carlinville, Ill.	1.00
297, SNPJ., Raton, N. Mex.	6.00
54, SNPJ., Glencoe, O.	2.00
3, SNPJ., Johnstown, Pa.	12.00
584, SNPJ., Milwaukee, Wis.	6.00
388, SNPJ., Pursglove, W. Va.	2.00
659, SNPJ., St. Louis, Mo.	2.00
Pevski zbor "Svoboda", Detroit, Mich.	6.00
Čitalnica SDD. Collinwood, O.	3.00
KLUBI J. S. Z.	
1, Chicago, Ill.	2.50
5, Conemaugh, Pa.	1.00
17, Grays Landing, Pa.	3.00
41, Clinton, Ind.	2.00
47, Springfield, Ill.	2.00
69, Herminie, Pa.	2.00
180, West Allis, Wis.	6.00
Skupaj	$153.00

Tajništvo Prosvetne matice JSZ.

Se še spominjate lanske maškarade "Nade"?

Chicago, Ill. — " . . . Ali ni bila imenitna? Zabave na "koše"," so rekli ob razhajanju, ko je "žandar" rekel, da domov. In letošnja maškaradna veselica bo še boljša, kot je bila lansko leto, to so sklenile članice društva "Nada", ki že pridno delajo načrte, kako bodo presenetile one, ki bodo najbolje maskirani. Tudi plesalcem bo ustreženo; igral jim bo John Kochevarjev orkester, in v spodnji dvorani pa bo mogoče kak polster tanc za spremembo. Ako še niste kupili vstopnice, kupite jo takoj. Dobite jih pri članih in članicah društva "Nada" št. 102 SNPJ. in pri tajnici. Da ne pozabite: V soboto zvečer, 7. februarja v dvorano S. N. P. J. na maškerado društva "Nada". — **Clanica "Nade".**

Konferenca članstva soc. stranke v Illinoisu

Chicago, Ill. — V nedeljo 18. jan. ob 10:30 dop. se prične v Douglas avditoriju na Kedzie ter Ogden Ave. konferenca članstva soc. stranke v Illinoisu. Vršila se bo v dvorani št. 10. Vsak dobrostoječ član ima pravico vstopa, glasovanja ali debatirati ter staviti predloge.

Govornik na konferenci bo Fred D. Warren, bivši urednik nekdanjega razširjenja socialističnega tednika "Appeal to Reason".

"BURA" NA ČIKAŠKEM ODRU.

Chicago, Ill. — Hrvatski dramski zbor "Nada", odsek Jugosl. Prosvjetnog Udruženja, vprizori v nedeljo 18. jan. v dvorani Č. S. P. S. tridejansko dramo "Bura", spisal Srgjan Tučič. Jugoslovansko občinstvo je vljudno vabljeno na udeležbo. Začetek je točno ob 3 .popoldne. Vstopnina v predprodaji 50c, pri blagajni 75c. Po igri bo ples in prosta zabava.

JAVNO PREDAVANJE.

Chicago, Ill.—"Slobodna govornica" priredi v petek 16. jan. javno predavanje v svojih prostorih na **1726 So. Racine Ave.** Tema predavanju bo **"Other Worlds"**, predavatelj George Malinsky, lekarnar v Chicagu.

To je poučno astronomsko predavanje in bo spremljano s sterooptičnimi slikami. Vstopnina je prosta za vse. Začetek ob 8. zvečer .

Listnica uredništva

Zapisnik vzhodnoohijske konference bo priobčen prihodnjič, ker v tej številki ni bilo mogoče. Isto velja za dopise, ki so bili poslani a ne še objavljeni.

ŽENE! Ako imate izostalo, neredno ali boleče mesečno čiščenje, naročite si moje starokrajsko zdravilo. Cena zavoju $3.—Pišite mi z vašim popolnim zaupanjem. — MRS. GRETA LESKOVAR 507 E. 73rd St. New York, N.Y

Our Doings Here and There

They're organized in Cleveland! Yes, another English speaking sub-branch of club No. 27 JSF. Our comrades there had Comrade Anna P. Krasna of Johnstown, Pa., to speak for this occasion. The result was some 20 members joined. Since the convention of our Federation held in Detroit the latter part of May last year, club No. 27 JSF of Cleveland has made wonderful progress. They have organized the first women's sub-branch, increased their membership, were successful in their activities and now organized an English speaking branch. At present they are the third largest club in membership and not far behind from first place. We wish them the best of luck in their future activities and for greater progress, but if our Chicago Branch No. 1 wishes to remain on top ,we can only do so by hustling as the Cleveland comrades are doing.

Laughter is good for the health, as doctors say, and it seems that the dramatic committee of Branch No. 1 JSF. have taken this cue. To that effect they have selected a very comical comedy in 3 acts which will be given Sunday January 25, at the CSPS Hall. The play reveals the "Old Sins" of three life-long companions who are very much in love with the new house maid that just came to work for the consul. Two other women apply for this same position and you'll roar will laughter when you'll hear their reason for leaving their former jobs. You will also hear why Katra, who has just been married to the butler wants a divorce. Her husband too, tells the consul that he is very much disatisfied. It's one big laugh from start to the finish. Tickets can be secured from all members of the club and at the office of Proletarec. Dancing will follow the play with music furnished by Johnny Kochevar's orchestra.

*

After the regular order of business of our next meeting of club No. 1 JSF which will be Friday January 23, a debate on the English Labor Party will take place. A general discussion will follow of what has been accomplished under their regime and on various other problems the Party is confronted with. Don't fail to attend this meeting, also invite your friends.

*

In Powhatan Point, Ohio, our comrades have become real hustlers. Last week reports were received that 7 new members joined their club. The period of depression only hasten people to think for themselves and that Socialism is the only remedy for a just social life. We hope to hear more such reports from the Powhatan comrades.

*

The English Dramatic committee of club No. 1 JSF are preparing an all English Variety Program for Sunday February 22. A variety of performances of singing, dancing, musical instruments and a snappy short comedy are their plans. This event will take place in the SNPJ Hall. More announcement will follow.

Prva Jugoslovanska restauracija
DOMAČA KUHINJA
Otto and Jerry Miškovsky,
lastnika.
4047 W. 26th Street
Se priporoča Slovencem v posel

Slov. Dram. Društvo "Balkan"

CLEVELAND, OHIO

— vprizori —
V SLOV. DEL. DVORANI
na 10814 Prince Avenue
igri

"TRI SESTRE" IN "RAZTRESENCA"

Pričetek točno ob 6:30 zvečer.
Režiser Louis Curk.

Vljudno vabimo cenjeno občinstvo da poseti to priredbo. Igra "Tri sestre" je tridejanka, polna zdravega humorja skozi celo predvajanje. "Raztresenca" pa je burka v enem dejanju, ki kaže življenje raztresenca v Ljubljani. Nikomur torej ne bo žal ako poseti predstavo, ker potrebuje zdravega razvedrila. **Med dejanji in po igri za ples igra izvrsten orkester "Verovšek" iz Collinwooda.**

Za dobro in točno postrežbo bo preskrbljeno v vseh ozirih.

KNJIGE

Knjigarna Proletarca ima v zalogi dela slovenskih pisateljev in drugih avtorjev v slovenskih prevodih. Cenik knjig izide v tem listu od časa do časa. Ako ga nimate pri rokah, nam sporočite.

Knjige Cankarjeve družbe se dobe v naši knjigarni štiri knjige $1.10 s poštnino vred.

Ako še nimate Ameriškega družinskega koledarja letnik 1931, ne odlašajte z naročilom. — Stane vezan v platno $1, za stari kraj $1.12.

V knjigah je vse znanje sveta

Naslov za naročila:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Will YOU Be in Vienna?

You Can Win A Free Trip To The Great Socialist City And A Seat In The International Socialist Congress

A Socialist Demonstration Before the City Hall of Vienna

Court-yard of Workers' Apartment House in Socialist Vienna

THE JIMMIE HIGGINS CONTEST

Open to every member of the Socialist Party and the Young Peoples Socialist League. A FREE trip to Red Vienna ALL EXPENSES PAID. En Route to Vienna a visit to London, to Paris, to Berlin and then a seat as a fraternal delegate in the International Socialist Congress in Vienna next Summer. Fifty-five additional awards—a year at Brookwood or a term at the Rand School—a trip to the Summer Conference of the L. I. D.—complete works of Upton Sinclair—50-volume library of Socialism—and 50 other valuable awards. Basis of awards: Each new member of the party secured will count 5 points. Each new member of the Y. P. S. L. will count 3 points. Each new subscriber to a Socialist publication participating in the contest will count 1 point. The arithmetic total of the points will determine the winner of the contest beyond any dispute. In case of ties identical prizes will be awarded to all winners. Write now for information to the

Socialist Party of America

2653 WASHINGTON BOULEVARD CHICAGO, ILLINOIS

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Jugoslav Federation, S. P.

Proletarec

OUR AIM:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

NO. 1218. Published Weekly at 3639 W. 26th St. CHICAGO, ILL., JANUARY 15, 1931. Telephone: Rockwell 2864. VOL. XXVI.

THAT "PROGRESSIVE" PARTY

From the point of view of a labor party that would include political and economic organizations of the workers Professor John Dewey was ill-advised in making his proposal to Senator Norris that the latter take the leadership in organizing a third party. Dewey's idea is to detach the so-called "progressives" from the Republican and Democratic parties and assume the leadership in political organization of the masses.

No one will question the sincerity of John Dewey but Socialist and labor men who want to build on secure foundations are unable to support the proposal. Senator Norris has declined to act upon the suggestion but he is apparently in a mood of "watchful waiting" until 1932. But even in that year Socialists and labor men are not likely to place themselves in the hands of these leaders as voting stock to be invested as these leaders decide.

We recall the Progressive Party led by Roosevelt in 1912 and secretly financed by George Perkins and other millionaries. That party also grew out of a quarrel within the G. O. P. It had no labor basis whatever but it adopted a program intended to appeal to the workers. Having used it as a club to beat President Taft, Roosevelt and the dominant leaders sold it at auction to the Republican convention which nominated Hughes in 1916.

Amost Pinchot revealed the inner history of this "progressive" party about the time it was scuttled. Donald G. Richberg in his recent book, "The Tents of the Mighty", added some interesting details. McCormick of Chicago, one of the progressive nobles, cynically declared that Roosevelt "knows how to appeal to the American mutt". That remark indicated the attitude of the gentlemen who sang "Onward Christian Soldiers" in 1912.

The workers of the nation must fight their battles in a party of their own. Socialists will hold their banner aloft until other organizations of the workers decide that they want to help carry it. —New Leader.

CRIMES IN THE NAME OF RELIEF

It looks as if a lot of greedy folks with the aid of cowardly politicians were getting ready to commit some great crimes in the name of unemployment relief. To vote at this time anywhere from a billion to three and a half billion dollars to pay off veterans' endowment insurance certificates due in 1945 is nothing less than a crime because it means that the Congress which appropriates this huge sum will say: "We have done all we can and should do for the unemployed". The veterans to whom this aid is indiscriminately voted are not all unemployed. They are of the age least likely to be unemployed. There is no assurance whatever that only the unemployed will take advantage of this dole. It is dangerous nonsense to say that any and every appropriation from the treasury for any and every group will help restore prosperity. The veterans who need relief now are veterans in labor's army who cannot find a job. To help them by relief ,ultimately to be raised from an income and inheritance tax, is a matter of justice, and it is a sound emergency measure in a country which has neglected unemployment insurance. Those who believe this ought to get busy to petition Congress and help match the flood of petitions which Representative Johnson, himself a veteran, says are being collected by solicitors at 10c a name in behalf of greedy veterans' organizations.

The big navy men are also getting ready to foist on Congress naval appropriations as help to the unemployed. As Ben Marsh remarked at a Washington conference: "If we have to build ships to help the unemployed let's sink them as soon as they are done to help peace." Money put in the navy is sheer waste. Money put in roads, schools and housing provides social income. Every dollar wanted by the big navy men should be put into work that gives a social income and does not make war more likely.—Norman Thomas.

FROM CITY TO FARM

Between the years 1921 and 1929, 14,000,000 persons in the United States left farms and small towns for the city.

During the same time 8,500,000 persons migrated from city to farm.

Census figures, which are available only for the years 1920 and 1925, indicate that the net loss of the farm population since 1920 has been 3,800,000.

The total number of persons in farm families was estimated to be 32,076,000 on Jan. 1, 1910, and 27,222,000 on Jan. 1, 1930.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

The state committee of the Socialist Party has called a membership conference for Sunday, Jan. 18, 1931, at the Workmens Circle Lyceum. Our members are urged to attend.

* * *

The Unemployment Fund of the Chicago District SNPJ Federation will be swelled considerably because of last Saturdays' dance at the SNPJ Hall. A fairly large crowd was in attendance. Johnny's boys were at it again.—The federation has assisted 29 needy Slovene families in the short time that its been at this work. However a whole lot more can be accomplished with added funds.

* * *

On January 25, our folks will have an opportunity to see another good play. Members of club No. 1 JSF. have been rehearsing for many weeks to perfect "Old Sins". They promise our patrons quite a treat, so we look forward to your engagement with us at the C. S. P. S. Hall. Johnny Kochevars' Merry Makers will play for dancing. Admission 75c.

Because the Socialist Party has gained a great number of new members during 1930 and because it was more active than in any of the past half dozen years, Clarence Senior, National Executive Secretary, reports that 1930 was a banner year. To this is added that by no means are we going to lay down in 1931. No, he intends to have the party become even more active than the previous year. No doubt the gains recorded thru out the nation may be attributed to the diligence and activeness of our National Secretary, and with a continuation of these qualities we can see that his mark shall be reached.

* * *

While we are at it we can tell you that the Jugoslav Federation executive board met a week ago and that its secretary reported gains in spite of hard times. Much time is being devoted to reorganize the federations sections and to bring about that unity of principal that was shattered during and immediately after the war.

* * *

President Hoover has been rebuked by the Senate on his Power Commission appointments, but that only makes him take a firmer stand and cast a challenge back at the Senate. Of course the president should have the power to appoint committees, but he should also respect reasonable objections. It is obvious that the appointments are the choice of the "power men" which makes it doubly difficult for our president to change his appointees. But after all, it matters not to us who is chosen, for any appointments made would come from the ranks of big business and labor has nothing to gain either way. And so rather than make a change they predict many hours of debate and discussion and possibly a special session. That's a good way of keeping the Senate from doing useful work.

* * *

Chicago is ridding itself of the criminals say the Chicago newspapers. They put one or two in jail and file a half dozen into courts and call that getting rid of them. The hundreds of others are out making the racket go. They have just had startling headlines of the capture of an important gunman. The pages were filled with details of how they waited to trap him, and what all they had to do to trap him. Not a minor fact was omitted. In Chicagoland the gangsters kill for every little thing. Many state witnesses have been put away because the newspapers "broadcast" their names. And the newspapers know that people fear this publicity because of what the gangsters might do." So when they actually try cases the witnesses in fear say little to incriminate them and most of the gunmen are able to escape conviction. If they prosecute and execute this latest of their captives, a person said to be the toughest of them all, then we will believe that gangsters are leaving Chicago.

* * *

In Minnesota there was a newspaper which told the open truth too often. It hurt somebody. That somebody was powerful and could reach into the legislature and suppress the "Scandalsheet" as they could call it. The case was fought thru the courts. A large Chicago newspaper was instrumental in carrying on the fight. But before the final "sayso" was made the sponsor of the "gag" law brought about a bill of annulment, and plans are in shape to repeal the law. What prompted this lawmaker to change his mind one cannot say but the influence must have been great. Thus the ways of these "cheap" politicians who haven't any principals to hold them to their right presence of mind.

We are already campaigning for our municipal primaries. A half dozen seek nomination on the republican ticket for mayor. The demos have picked one candidate only and of course we Socialists have one too. Guess, who is going to win out in the end. Our comrades can do a lot of necessary work between now and election time to increase the Socialist vote. A strong Socialist vote will be a great menace to the grafting politicians of our municipality. Unite behind John Collins our candidate for mayor and pile up a big vote for the party.

* * *

If you haven't read "They Call Me Carpenter", you should. The book was written by Upton Sinclair and portrays the picture of the "Carpenter" in this world of misery with riches. Perhaps you have a religious friend who likes to read. Give him one of these books You can secure them at the office of Proletarec.

MORE ENGLISH ARTICLES ON PAGE 7

Illinois S. P. Conference

The Socialist Party of Illinois will hold a state-wide memberhip conference on Sunday, January 18, 1931—10:30 A. M. Sharp at the Workmen's Circle Lyceum, Kedzie & Ogden Avenues, Chicago. All members in good standing, throughout the state, are entitled to a seat and vote at the conference, which is being called by the State Committee to discuss organizational matters and to formulate plans for future action.

Socialists in Indiana do Things

Over five hundred persons attended the meeting of Local Terre Haute to discuss old age pensions. A model old age pension bill will be submitted to the Indiana State Legislature by the Socialists. The party is also agitating for a model bill on free textbooks and one for unemployment insurance.

A Variety Program in Slovene Workers Hall, Detroit

If you are young and enjoy concerts, dramas and similar performances, read this article. I also appeal to the older folks to do likewise. However this article was intended for the Youth, but I hasten to add that it has nothing to do with the views of flappers, lip sticks or the length of skirts.

What I wish to make known is that club No. 114 and 115 JSF are giving a combined Variety Program Sunday January 18, at the Slovene Workers Home on 437 S. Artillery Ave. The program will start promptly at 3 o'clock. For this occasion the committee has selected a short English play called "Black Hell". Seven characters take part in this drama in which you will hear what our "Hero" Harold, played by Rudy Klanecnik, has to say to his father, acted by Frank Klanecnik, about war. You will also hear what the maid wishes to the people "over there", which will be portrayed by yours truly. The mother's part will be played by Mary Nograsek, and Jane, who cannot understand what the hero is trying to bring about, will be the part of Helen Skvarce. Of course you will want to hear what Colonel Fane played by Ray Travnik has to say about wars, he has been all through it, just as a Colonel. Then there is Mary Bernick who also takes an interesting part. More could be said about this play and so in order to keep you in suspense of how it ends, come and see "Black Hell" played by the younger set for you — for the younger set's benefit.

Another part of this program will be a two-act comedy in Slovene by our older comrades. The title of the play is "Zdravnikov strežnik". Even though you may not understand all of the Slovene language, you will know what the play is about when you see the actions and expressions and see the actions and expressions of the characters.

In between the plays you will meet the "Trije žejni godci" and they promise you that you will have your laugh of laughs.

After the program there will be a dance with music furnished by a well known orchestra. The price for this all-afternoon and evening program is exceedingly small, 35c for the ladies and 50c for men. Don't forget, young and old are asked to attend as a well filled hall encourages the players.

Agnes Oblack, Detroit, Mich.

Detroit's Sub-branch of JSF. and its Activities

Little has been heard from our sub-branch in the past month. It seems as if everyone was busily engaged in the Christmas rush buying that no one had time to write for Proletarec. Of course, it is mostly due to the neglegligence on our part.

The officers of our sub-branch for 1931 are: Agnes Oblock secretary and Wm. Travnik recording secretary. Both are doing their respective work satisfactorily.

Branch No. 114 JSF has always given us everything we needed, both financial and moral support. The sub-branch has grown steadily, slowly but surely. At the present time, both clubs No. 114 and 115 JSF are sponsoring a Variety Program to be given on Sunday January 18, at the Slovene Workers Home on 437 S. Artillery Ave. The net proceeds of this affair will go to our club. In behalf our sub-branch we thank both clubs for their generous support.

On their program for that day there will be a two-act comedy in Slovene, "The Doctor's Assistant". A play that will make you hold your waistline regardless of the hard times we are experiencing at present. In this cast there are 11 characters. Frank Cesen of Club 115 JSF is the director.

This will be followed by a one act drama in English "Black Hell", a realistic comparison of life. The charaters are as follows: Mary Bernick, Helen Skvarce, Frank Klanecnik, Mary Nograsek, Rudy Klanecnik, Agnes Oblock and Ray Travnik. (Due to an error on the part of the publicity committeee, Ray Travnik's name was omitted on the hand bills sent out.) The director of this drama is Frank Nograsek of club 114 JSF. In between acts there will be other performances that will amuse both young and old. Music for dancing which will follow immediately after the program will be furnished by Rudy Klanecnik's Merry Makers. Both clubs express their appreciation and especially the sub-branch for the special price for his orchestra service.

The admission is so arranged to suit all. Fifty cents for the men and 35c for the ladies. Any one out of work, come anyway and we will see to it that you are not omitted from the audience. Don't let hard times keep you way from the Slovene Workers Home on 437 S. Artillery Ave., Sunday January 18. Everybody Welcome!

Herman Rugel.

In India, a fern on the table mean guests are present. In America the symbol is a butter knife.

IT ISN'T MUCH WHAT LABOR WISHES OR EXPECTS

(Even That is Quite Far)

THE SOCIALIST PARTY AT WORK

HIGH SPOTS OF 1930

Election of three new mayors and eight other city officials; nine new legislators in Wisconsin, two in Pennsylvania, and sheriff of Milwaukee county.

More members gained than in all years since 1923 together.

Twelve new papers started and twelve new mimeographed bulletins.

Nine new leaflets issued; eight more revised and illustrated; three new pamphlets—more issued from national office than in previous six years. More literature sold by national office than any year since 1920.

Unemployment action committees formed by several dozen locals—forcing action by city councils in Dallas, Duluth, Newark, New York and other places.

Unemployment insurance pushed by leaflet and speaking campaign. Accepted by several state federations of labor and international unions. Socialists at Boston A. F. of L. convention introduce and speak for insurance resolutions.

N. E. C. meets west of the Mississippi for first time in party history. Makes propaganda tour of west.

Increase in labor union support of party candidates and measures — Wisconsin, Montana, California, New York, Massachusetts, Virginia and Pennsylvania.

Increase in attacks on the party—National Electric Light Ass'n., publishes "The Radical Campaign Against American Industry", proving that the party is the menace the power trust most fears. Twenty-five arrests of members reported to national office.

Forty percent of all congressional districts ran candidates, polling more votes than were cast for president in 1928 for entire country. Average of almost 100% increase; some districts as high as 4,000. 5,000,000 leaflets distributed.

Thirteen speakers toured by national office—Social Problems Lecture Bureau set up to supply Socialist speakers to famous, unions, etc.

Nation-wide Mooney-Billings and May Day meetings reach thousands. Party manifesto on California case printed by labor papers all over U. S. and Europe.

National office first to charge Republican manipulation of census-later widely substantiated and supported by other organizations.

Party representative appears in public hearings on old age pensions at Washington. Speech widely quoted and published by government.

Three nation-wide radio hook-ups spread party message.

Party launches relief drive for Danville textile strikers, after visit by Norman Thomas and executive secretary.

Jimmie Higgins contest initiated.

Little Library of Socialism editing begun. Twenty titles at five cents will have an immediate circulation of 100,000 sets, according to the publisher.

Washington press releases inaugurated. One on Flathead power site forces Senate fight against Anaconda Copper Co.

Labor paper press service expanded.

Negro Labor News Service begun.

Cut and mat service for party papers started.

National Executive Secretary speaks 160 times.

Young Peoples' Socialist League increases membership 50% — moves headquarters to Reading and elects new director — increases activities — holds successful national jamboree.

Research cooperation between Rand School and national office set up. School issues outline of capitalist system for study by branches.

N. E. C. calls for three-fold attack on poverty for 1931;

a. Unemployment insurance model bill and action supporting it,

b. Old age pension bill and action supporting it,

c. Child Labor Day agitation.

Compared with what should have been done — the record is most meager. Compared with activities of the past six years, 1930 was a year of great advance. The party must become intensely active next year because 1931 offers greater opportunities and greater responsibilities for the winning of the American people to SOCIALISM.

Clarence Senior.